

Teze disertační práce

Téma disertační práce: Rejstříky berně a královského úroku města Rakovník, 1436–1449 [1450]

Autor: Mgr. Kateřina Zenklová

Školitel: prof. PhDr. Hana Pátková, Ph.D.

Studijní obor: Archivnictví a pomocné vědy historické

Vymezení problematiky

Disertační práce pojednává o městské finanční správě ve středověku a její evidenci v městských finančních knihách, přičemž hlavní důraz je kladen na zapojení českých měst do systému zemských berní. Pro studium této problematiky jsou nejvýznamnějšími prameny zejména městské knihy a rejstříky berní. Pro období do roku 1526 jsou dochovány berní prameny z Českých Budějovic (1384–1513), Březnice (1454–1630), Domažlic (1400), Hradce Králové (1398–1403), Loun (1450–1491), Most (1525), Plzeň (1418 a 1471), Staré Město pražské (1427–1434), Stříbro (1380–1419) a Rakovníka (1436–1450). Ačkoli je práce zaměřena na česká města, pro srovnání bylo využito pramenů i z některých moravských měst, např. Brna či Jihlavy, dále Chebska a německých oblastí.

Údaje o městské finanční správě byly doplněny o poznatky z knih a rejstříků městských příjmů a výdajů, které jsou dochovány pro Beroun (1508–1518), Český Krumlov (1523–1524), Kutnou Horu (1375–1508), Louny (1517–1526), Rakovník (1474–1532), Soběslav (1484–1526), Stříbro (1466–1526) a Sušice (1464–1520).

První kapitola pojednává o vývoji zemského berního systému v českých zemích s přihlédnutím k situaci v německých oblastech a na Chebsku. Druhá kapitola je věnována finanční správě českých měst jak z hlediska hospodaření s financemi pro vlastní potřeby města, tak zapojení měst do zemského berního systému. Přehledu berní správy Rakovníka je věnována samostatná podkapitola, jejímž cílem je poskytnout informace pro pochopení údajů v edici berních rejstříků. Další podkapitola je věnována městským finančním knihám z diplomatického hlediska a jejich typologii.

Třetí kapitola se zabývá zaznamenáním mincí a měny v městských finančních knihách a dobovým metrologickým systémem. Ve čtvrté kapitole byla berním knihám věnována pozornost jakožto pramenům pro poznání hospodářské a sociální struktury středověkých měst.

Součástí práce je edice Rejstříků královského úroku a berně města Rakovník z let 1436–1449 [1450]. Pátá kapitola disertační práce je proto věnována Rakovníku a rozboru jeho berních rejstříků. Obsahuje podkapitoly o geografii Rakovníka, jak byla zachycena v berních rejstřících, historickém kontextu vzniku knihy a rozboru jejích vnějších a vnitřních znaků. Následuje ediční poznámka a samotné ediční zpracování rakovnických berních rejstříků. Součástí práce je jmenný, věcný a místní rejstřík k edici, který odkazuje na foliaci pramene.

Cíle disertační práce

Cílem disertační práce je zpracovat berní knihu a finanční správu Rakovníka a zařadit ji do širšího kontextu berních a finančních knih českých měst ve středověku. Součástí práce je ediční zpracování Rejstříků berně a úroku města Rakovníka z let 1436–1449, které dosud nebyly edičně zpřístupněny. Kniha je vzhledem ke svému obsahu a struktuře významným pramenem nejen pro studium finanční správy středověkého města i celkové městské správy a diplomatiky a působení jejích představitelů, ale i pro poznání topografie Rakovníka ve středověku a jeho sociální struktury. V knize je díky záznamům výběru a další distribuce dávek rovněž zachycen podřízený vztah Rakovníka ke Křivoklátu, a rovněž jeho postavení v rámci celkové správy země. Z tohoto hlediska je kniha významným pramenem pro studium finanční správy poddanského města, a tvoří výjimku oproti většině dochovaných pramenů tohoto typu, které poskytují informace převážně o městech královských. Edici této knihy proto v rámci práce uvedu do kontextu středověké finanční správy a městských knih českých zemí.

Základní metody práce

Prvním krokem při zpracování disertační práce bylo provedení heuristického průzkumu, jehož výsledkem bylo shromáždění relevantních archivních pramenů, zejména městských finančních knih, uložených ve Státním oblastním archivu v Hradci Králové, Státních okresních archivech v Berouně, Českých Budějovicích, Českém Krumlově, Klatovech, Kutné Hoře, Lounech, Mostě, Táboře a Tachově, Archivu města Plzně, Archivu hlavního města Prahy a Národním archivu. Rovněž byl proveden soupis literatury, relevantní k danému tématu.

Následně bylo provedeno typologické, provenienční a chronologické rozdělení pramenů. Vzhledem k tomu, že v dosavadní literatuře nebyla stanovena závazná metodika pro třídění městských finančních knih, byly prameny roztříděny s přihlédnutím k dosud publikovaným systémům, ale byly brány v potaz i individuální rysy dochovaných pramenů. Takto byly knihy rozděleny na rejstříky daní, rejstříky královského úroku a sloučené rejstříky berní a úroku, pamětní knihy berní, a knihy a rejstříky počtů. V rámci těchto skupin byly knihy rozděleny podle provenience. Rozlišeny byly knihy z měst královských, horních, věnných, privilegovaných a poddanských. Posledním kritériem byla doba vzniku pramenů, kdy byly seřazeny chronologicky. Následně byl proveden diplomatický rozbor vnitřních a vnějších znaků dochovaných pramenů.

Prameny byly zkoumány za využití metody neúplné indukce, která byla aplikována z důvodu neúplného dochování pramenné základny. Tato metoda spočívá ve stanovení obecnějších závěrů na základě zjištění shodných nebo podobných rysů dochovaných materiálů, ale vzhledem k omezenému dochování pramenné základny je třeba počítat s nižší mírou pravděpodobnosti vyvozeného závěru.¹ Dále byla provedena analýza obsahu dochovaných pramenů a interpretace poznatků v rámci širšího kontextu. Pozornost byla věnována i otázce vypovídací hodnoty dochovaných pramenů a jejím limitům. Užití dalších metod, např. metody statistické, nebylo z důvodu povahy pramenů účelné.

Edice Rejstříků berně a královského úroku města Rakovník z let 1436–1449 [1450] byla zpracována na základě edičních zásad, uvedených v publikacích Jana Daňhelky, *Směrnice pro vydávání starších českých textů*, in: Husitský Tábor 8, 1985, s. 285-301; Anežky Vidmanové, *K vydávání latinských textů české provenience ze 14. a 15. století*, in: Husitský Tábor 8, 1985, s. 271-283, a nevydaného rukopisu Bohumila Ryby, *Pravidla pro transkripce latinských literárních rukopisů*, jehož text je přístupný například prostřednictvím následující internetové stránky: <http://is.muni.cz/el/1421/jaro2011/PV2B62/um/Ryba.pdf>.

Současný stav zkoumané problematiky

Václav Vojtíšek vyhodnocuje jako nejlepší metodu studia městských knih metodu diplomatickou,² ačkoli pracovní postup listinné diplomatiky musí být přizpůsoben pro potřeby městských knih a do určité míry zjednodušen.³ Václav Vojtíšek i Jiří Pražák ve svých studiích upozorňují na to, že diplomatickou metodu nelze úplně aplikovat na studium městských knih, protože zde odpadá otázka pravosti knih a zápisů, což je jeden z důležitých úkolů diplomatiky,⁴ a proto musí být diplomatická metoda upravena pro potřeby studia městských knih.

¹ Zwettler, Otto–Vaculík, Jaroslav–Čapka, František, *Úvod do studia dějepisu a technika historikovy práce*, Brno 1996, s. 86. K metodám a postupům historické práce viz i Hroch, Miroslav, *Úvod do studia dějepisu*, Praha 1985, s. 86-223

² Vojtíšek, Václav, *O studiu městských knih českých*, in: Zdeněk Fiala (ed.), *Výbor rozprav a studií Václava Vojtíška*, Praha 1953, s. 79

³ Pražák, Jiří, *O metodě diplomatického studia městských knih*, s. 147

⁴ Ačkoli otázka falz, která je relevantní u ostatních typů diplomatického materiálu, nehraje v případě městských knih výraznou roli, a Vojtíšek a Pražák ji z bádání o městských knihách vyloučili úplně, na základě dobových dokladů je patrné, že problematika pravosti zápisů v městských knihách nebyla zcela bezpředmětná. O vysoké

Důležité je zkoumání podstaty městských knih a provedení rozboru jejich vnějších a vnitřních znaků. Vnější rozbor zahrnuje paleografický rozbor – srovnání písma a stylu, určení písarských rukou a podílu písarů na vedení knihy, ačkoli to nelze vždy spolehlivě určit. Součástí paleografického rozboru je i studium vývoje rukopisu a pořadí zápisů. Dalšími předměty vnějšího rozboru jsou psací látka, složky a vazba knihy, její velikost a tvar. Vnitřní rozbor zkoumá formulář vkladů, stanovuje skladebný typ zápisů, složitosti a vyvinutost forem, obsažnost a obšírnost, které se liší podle jednotlivých typů knih, a znění zápisů po všech stránkách. Je třeba všimnout si i nepravidelností, chyb a oprav, důležitá je i otázka předloh, písarské poznámky, mřežování vkladů, juxty apod. Do vnitřního rozboru patří i jazyk zápisů, ortografie a fonetika zápisů a jejich právní obsah.⁵

Dále je nutné zařadit knihu do kontextu správy daného města a stanovení úředního orgánu, v jehož působnosti byla kniha vedena. Ve středověku mohla být kniha produktem činnosti městského soudu nebo městské rady, ačkoli někdy se vyskytují i knihy smíšené.⁶

Kromě diplomatické metody lze při studiu městských knih využít i dalších metod, například metody statistické, která je vhodná zejména pro zkoumání zápisů po obsahové stránce, kdy je možné zjistit počet zápisů určitého druhu v určitém časovém období a srovnávat je mezi sebou, což napomáhá k určení druhu studovaných knih a vzájemného poměru mezi knihami vedenými současně vedle sebe.⁷

Městským knihám je rovněž třeba věnovat pozornost jakožto historickým pramenům, zejména pro poznání vnějšího i vnitřního života města, geografie, genealogie, hospodářských i právních poměrů. Pro jednotlivé historické obory pak mají knihy různý význam podle jejich obsahu.⁸ Městské knihy není možné sledovat izolovaně, je nutné objasňovat jejich podstatu a vývoj v souvislosti s obecnými dějinami a právním a správním vývojem příslušného města a studovat je v historickém kontextu. Jeden ze základních metodických požadavků a podmínek práce s městskými knihami je součinnost diplomatického bádání a městské historiografie. Diplomatika zkoumá městské knihy jako prameny úřední povahy, které měly podat svědectví o právním pořizení, jako písemná svědectví průkazné hodnoty o právních pořizeních, složená v určitých formách, proto je schopna postihnout jejich podstatu a vývoj. Právní historie a další historické vědy pak zkoumají obsahovou stránku, proto je nutné využití i metod historického bádání.⁹

---

pěči o zajištění pravosti zápisů a zabránění vzniku falz svědčí například doklady o uchovávání knih na bezpečných místech a opatřování jejich vazeb zámky. Viz např. Homeyer, s. 14, „*Das Landshuter Stadtbuch ist mit dreyen Schlössln verschlossen.*“ Do určité míry je rovněž nutno vzít v úvahu možnost, že případné falzum se teoreticky do zápisu v městské knize mohlo dostat například v rámci opisu listiny, proto otázku pravosti nelze ze studia městských knih zcela vyloučit.

⁵ Tamtéž, s. 148-162; 205-220

⁶ Tamtéž, s. 220-221

⁷ Tamtéž, s. 221

⁸ Vojtíšek, Václav, *O studiu městských knih českých...*, s. 80-83

⁹ Pražák, Jirí, *O metodě diplomatického studia městských knih...*, s. 224-226

Vývojem systému zemských berní se v minulosti zabývala řada badatelů, například Josef Emler,¹⁰ Čeněk Klier,¹¹ Otto Placht,¹² Kamil Krofta,¹³ Theodor Saturník,¹⁴ Miloslav Volf,¹⁵ Jaroslav Dřímál,¹⁶ František Kavka,¹⁷ nověji Tomáš Borovský,¹⁸ Martin Nodl,¹⁹ Libor Jan,²⁰ Jan Boublík,²¹ Petra Jánošíková,²² Josef Žemlička,²³ Pavel Trnka²⁴ nebo Pavel Hořínek.²⁵ Měnovým poměrům na Moravě se věnovali například Tomáš Borovský, Bronislav Chocholáč a Pavel Pumpr.²⁶

---

¹⁰ Emler, Josef, *Něco o bernictví země české v dobách starších*, in: Památky archeologické VIII, Praha 1870, s. 19–38

¹¹ Klier, Čeněk, *Stručný nástin bernictví království Českého v dobách před válkami husitskými*, in: ČČM, LXXVI, 1902, s. 21–39, 211–233; týž, *Bernictví království českého v dobách po válkách husitských do konce věku jagellonského*, in: ČČM, LXXIX, 1905, LXXXI, 1907, s. 47–64, 236–255; týž, *Úprava berní království Českého*, in: Časopis Českého muzea (dále ČČM), Praha 1907

¹² Placht, Otto, *České daně 1517–1652*, Praha 1924

¹³ Krofta, Kamil, *Začátky české berně* in: Český časopis historický (dále ČČH) 36, Praha 1930; týž, *Staročeská daň míru*, Praha 1929

¹⁴ Saturník, Theodor, *Tributum pacis*, in: Pocta k 60. narozeninám A. Hobzy, Praha 1936, s. 16–28

¹⁵ Volf, Miloslav, *Nástin správy české berně v době předbělohorské*, in: Sněmy české od léta 1526 až po naši dobu, sv. 11, sešit 1, 1941, dostupné v Digitální knihovně Poslanecké sněmovny parlamentu ČR: <https://www.psp.cz/eknih/snemy/v11b/index.htm>, [cit. 29. 11. 2021]

¹⁶ Dřímál, Jaroslav, *Královský prokurátor a jeho úřad do roku 1745*, in: Sborník archivních prací (dále SAP) 19, 1969, s. 348–385

¹⁷ Kavka, František, *Správci financí Karla IV. Příspěvek k dějinám české královské komory*, in: NL 46, 1991, s. 143

¹⁸ Borovský, Tomáš, *Zvláštní berně v českém středověku*, in: Dějiny a současnost, 2002, č. 2, s. 8–14

¹⁹ Nodl, Martin, *Shlší-li daň dávati císaři, čili nic? Berně a úroky ve středověkém Českém království*, in: Dějiny a současnost, 2002, č. 2, s. 1–7

²⁰ Jan, Libor, *Úřad správy mince a písařství berně v době krále Václava II.*, in: Milý Bore – : profesoru Ctiboru Nečasovi k jeho sedmdesátým narozeninám věnují přátelé, kolegové a žáci, Brno 2003, s. 27–33

²¹ Boublík, Jan, *Měnové poměry doby poděbradské*, in: Sborník Národního muzea v Praze (dále SNM), řada A, LX, 2006, 1–2, s. 1–59; týž, *Správa královských financí ve středověku. Několik poznámek k době poděbradské*, in: Numismatické listy (dále NL) 66, 2011, s. 24

²² Jánošíková, Petra, *K bernictví v době Lucemburků*, in: Peníze v proměnách času. 5. Lucemburkové: Mince, medaile, Ostrava 2006 s. 7–21

²³ Žemlička, Josef, *Čechy v době knížecí: (1034–1198)*. 2. opr. a dopl. vyd. Praha, 2007. Josef Žemlička rovněž publikoval studii o ekonomice českého státu na přelomu raného a vrcholného středověku, Žemlička, Josef, *Ekonomika českých zemí v období přechodu od raného k vrcholnému feudalismu*. in: Folia Historica Bohemica, 1, Praha 1979, s. 109–129

²⁴ Trnka, Pavel, *Finanční situace českého krále Vladislava Jagellonského v letech 1471–1490*, diplomová práce, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, Ústav českých dějin, 2008, s. 83–94

²⁵ Hořínek, Filip, *Vývoj právní úpravy daní na našem území*, diplomová práce, Masarykova univerzita v Brně, Právnická fakulta, Brno 2013, s. 8–22

²⁶ Borovský, Tomáš–Chocholáč, Bronislav–Pumpr, Pavel, *Peníze nervem společnosti: K finančním poměrům na Moravě od poloviny 14. do počátku 17. století*, Brno 2007

Terminologií berního systému se ve svých studiích zabývali František Graus,²⁷ Josef Macek,²⁸ Miloslav Bělohlávek,²⁹ Rostislav Nový,³⁰ nebo Jaroslav Vaniš,³¹ nicméně nebyl stanoven zcela jednoznačný systém.

První přehled českých městských knih 14. a 15. století uvádí traktát *Praxis cancellariae novoměstského písaře Prokopa*, který vznikl kolem roku 1456.³² Písař Prokop rozlišuje tři druhy finančních knih. První typ, který nazývá „libri hereditarum“ měl sloužit k zapisování veškerého zdaněného majetku obyvatel města jako jakýsi katastr pro stanovení daňového základu. Tyto knihy byly podkladem pro sestavení berního rejstříku. Berní rejstříky sloužily berníkům bezprostředně při výběru. Podle Prokopova traktátu se měla v nadpise uvádět jména berníků, termín uložení berně a její výše. Poté následovala jména měšťanů a obyvatel s celkovým berním oceněním jejich majetku.³³ Zatímco do „liber hereditarum“ se změny v majetku zapisovaly až po jejich schválení na zahájeném soudu, do berních rejstříků se změny zapisovaly ihned. Změny v liber hereditarum se měly provádět před konšely v přítomnosti obou stran, kdežto v berním rejstříku mohly být prováděny kdykoli. Dále Prokop odlišuje knihy královského úroku. Libri hereditarum a berní rejstříky řadí Prokop do skupiny knih sloužících „ad bonum utile“.³⁴ V traktátu písař upozorňuje na to, že vedení knih se může lišit v jednotlivých městech podle konkrétních místních poměrů. Ačkoli je dělení městských knih podle traktátu písaře Prokopa z dnešního pohledu nevyhovující, rakovnický rejstřík berně a královského úroku z let 1436–1449, který byl ukončen asi 17 let před vydáním Prokopova traktátu, svou strukturou poměrně dobře odpovídá způsobu vedení berních rejstříků v traktátu popsaném.

V roce 1915 publikoval **Karl Beer** studii o berních knihách a berní správě českých středověkých měst, v níž berní knihy označuje pouze jako „knihy lózunk“, aniž by provedl jejich třídění.

Václav Vojtíšek se ve své práci *O studiu městských knih českých*, Praha 1915 věnoval knihám počtů z hlediska diplomatického a správního. Zdůrazňoval význam edic pro bádání a poukázal na jejich nedostatek v té době. Rovněž provedl pokus o klasifikaci městských knih z hlediska právního a diplomatického, přičemž knihy počtů klade do skupiny knih k pojištění práv města jako celku.

Zikmund Winter v knize *Kulturní obraz českých měst*, (8. kapitola o městských počtech), Praha 1892 chronologicky a věcně utřídil materiál z 15. a 16. století, týkající se knih počtů a všeho kolem nich, zabýval se i účetní praxí českých měst. **Bedřich Mendl** ve studii *Sociální krise a zápany v českých*

---

²⁷František Graus místo termínu „berna specialis“ užíval pro zvláštní berní pojem „městská dávka“ pro její odlišení od obecné berně. Toto řešení ovšem není ideální, neboť termín „městská dávka“ může být zaměněn s daní vypisovanou městem pro vlastní účely, tzv. „lózunkou“. Viz Graus, František, *Městská chudina v době předhusitské*, Praha 1949, s. 18.; srv. Vaniš, Jaroslav, *Knihy počtů českých měst v druhé polovině 15. století. Příspěvek k městské diplomacie doby vlády Jiřího z Poděbrad*, in: SH, sv. 16, Praha 1968, s. 54

²⁸Josef Macek používal termín „dávka“ pro daň vybíranou městskými orgány pro potřeby města. Zvláštní královskou berní označoval termíny „berna regalis specialis“, „summa regis“, ale i nesprávně „census regius“, což bylo označení jiného typu poplatku. Macek, Josef, *Třídí struktura Loun v r. 1460*, in: Časopis Společnosti přátel starožitností, roč. 58, Praha 1950, s. 161–162; srv. Vaniš, Jaroslav, *Knihy počtů*, s. 54

²⁹Miloslav Bělohlávek preferoval užívání termínu „daň“ místo „dávka“, neboť pojem „dávka“ chápal v širším smyslu jako označení i pro jiné typy poplatků, např. cla a mýta. Bělohlávek Miloslav, *Berní knihy plzeňské z let 1418 a 1471*, in: *Minulost Plzně a Plzeňska* 3, 1960, s. 89; srv. Vaniš, Jaroslav, *Knihy počtů*, s. 55

³⁰Rostislav Nový odmítl označení „sbírka“ („collecta“) jako nepřesné, protože podle něj naznačuje aspekt dobrovolnosti, který je berní praxí vyloučen. Pro městskou daň pak odmítl i termín berně a jako nejvhodnější zvolil označení „lózunka“. Nový, Rostislav, *Městské knihy v Čechách a na Moravě 1310–1526. Katalog*, Praha 1963, s. 10; srv. Vaniš, Jaroslav, *Knihy počtů*, s. 55

³¹Jaroslav Vaniš označil daň vybíranou městem pro vlastní potřeby jako „městskou daň“ nebo „sbírku“. Termín „berně“ užíval Jaroslav Vaniš pouze pro obecnou zemskou berní. Pro zvláštní berní, placenou kláštery a královskými městy, používal označení odkazující na termín výběru: „daň hromničná“ nebo „plat hromničný.“ Vaniš, Jaroslav, *Knihy počtů*, s. 55–56

³²Bělohlávek M., *Berní knihy plzeňské*, s. 88. Traktát písaře Prokopa byl vydán Františkem Marešem, Prokopa Písaře N. města pražského *Praxis Cancellariae*, Praha 1908

³³Bělohlávek M., *Berní knihy plzeňské*, s. 89

³⁴Pátková, H. (ed.), *Berní knihy Starého Města pražského*, s. VII

městech 14. věku, ČČH, roč. 30, Praha 1925 jako první poukázal na prvořadý význam městských knih a zejména knih počtů pro hospodářské a sociální dějiny. Berní knihy rozlišil na dva typy, a to berní rejstříky, které vznikaly při výběru lózunky, a berní knihy, které vznikaly opisem rejstříků pro přehled o vybírané lózunce. Rejstříky i knihy zařadil do kategorie knihy počtů. V roce 1935 vydal Bedřich Mendl edici brněnských berních knih pod názvem *Knihy počtů města Brna z let 1343–1365*.³⁵

Karel Polesný vydal roku 1928 edice znojemských knih z let 1363 a 1397, které nazval „dědické knihy (registra hereditatum)“, přičemž vycházel z označení originálu.³⁶

Miloslav Bělohlávek ve své studii *Berní knihy plzeňské z let 1418–1471* porovnal systémy třídění Prokopa Písaře, K. Beera, B. Mendla, J. Macka, K. Oberdörfera a K. Polesného, přičemž jako nejlepší systém třídění vyhodnotil schéma Václava Vojtíška. Na základě těchto systémů rozdělil knihy do osmi skupin. První skupinu nazval **knihy berní** (libri hereditarum), do nichž byl zapisován veškerý zdanitelný movitý i nemovitý majetek měšťanů i ostatních obyvatel. Sloužily za podklad pro berní rejstříky a někdy byly spojeny s knihami úroků. Knihy úroků mohou být podle Bělohlávka druhým samostatným typem finančních knih. Byly do nich zapisovány pozemky podrobené úroku. Třetím typem jsou rejstříky berní, které sloužily pro potřeby berníků při vybírání jednoho nebo několika typů berní. V rejstříku je celkový záznam o berním ocenění veškerého majetku jednotlivých měšťanů a obyvatel a poznámka, zda byla berně zaplácena. Na konci rejstříků bývá připojena rubrika vydání. Čtvrtý typ tvoří knihy, které v sobě slučovaly funkci berních knih a berních rejstříků. Pátým typem jsou rejstříky úroku, které byly vedeny podobně jako rejstříky berní. Do šesté skupiny spadají knihy, které sloužily zároveň jako rejstříky berní a rejstříky úroků. Sedmým typem jsou pamětní knihy berní, do nichž byly pro paměť prepisovány rejstříky berní, případně vybrané částky a jejich vyúčtování. Poslední skupinu vyhradil Bělohlávek pro ostatní knihy, které nějakým způsobem souvisí s berněmi, ale nelze je jednoznačně zařadit do žádného z předchozích typů. Miloslav Bělohlávek zařadil pod knihy počtů celé městské hospodářství, nejen berně, a nesouhlasil s názorem Bedřicha Mendla, který pojmem „knihy počtů“ rozuměl pouze berní knihy a berní rejstříky. **Rostislav Nový** souhlasil s Bělohlávkem, ale pokládal za správnější termín „knihy finanční“, který poprvé použil Paul Rehme, a který zahrnuje knihy berní, rejstříky berní, počty radní (purkmistrovské rejstříky), knihy šosovní, a účetní knihy městských hospodářských úřadů. **Tomáš Řezáč** shodně s Mendlem označil berní rejstříky za knihy počtů na příkladu zlomku berního rejstříku jihlavského. **Antonín Haas** vycházel z Vojtíškovy systému, ale rozlišoval i knihy památné a knihy vzniklé z veřejnoprávní působnosti města.³⁷ **Josef Macek** zahrnul do skupiny knih a rejstříků městské dávky jak knihy evidující zemské berně a královský úrok, tak knihy zaznamenávající výběr lózunky.³⁸ **Jaroslav Mezník** souhlasil s rozdělením knih na berní knihy a berní rejstříky, ale pro knihy obsahující vyúčtování lózunky navrhl termín knihy vyúčtování městské berně na rozdíl od Rostislava Nového, který tento typ knih označil za knihy berní.³⁹ Poněkud odlišné třídění navrhl **Gracián Chaloupka**, který nesouhlasil s dělením na berní knihy a berní rejstříky zejména s ohledem na dobové označování knih. Berní knihy dělil na knihy odhadní, které sloužily jako katastr daně, výběřčí rejstříky, kam byla zapisována lózunka, a berní knihy pro příjmy a výdaje z berně.⁴⁰

Nověji se terminologií účetních pramenů zabývala **Hana Pátková** v edici berní knihy Starého Města pražského, která spadá do kategorie knih, které plnily funkci berních knih i berních rejstříků.⁴¹ **František Hoffmann** v rámci edice *Rejstříky městské sbírky jihlavské z let 1425–1442* shodně s Miloslavem

³⁵Mendl, Bedřich (ed.), *Knihy počtů města Brna z let 1343–1365*, Brno 1936

³⁶Pátková, H. (ed.), *Berní knihy Starého Města pražského*, s. VIII

³⁷Vaniš, J., *Knihy počtů*, s. 43

³⁸Tamtéž, s. 43.

³⁹Pátková, H. (ed.), *Berní knihy Starého Města pražského*, s. IX

⁴⁰Chaloupka, Gracián, *Znojmo na rozhraní 14. a 15. věku (Počet obyvatel, majetkové rozdělení)*, in: *Časopis Matice moravské (dále ČMM) LXXXIII*, 1964, s. 177; Pátková, H. (ed.), *Berní knihy Starého Města pražského*, s. IX

⁴¹Pátková, H. (ed.), *Berní knihy Starého Města pražského*, s. IX

Bělohlávkem rozlišoval knihy a rejstříky městských daní, přičemž pojmem „městská daň“, „sbírka“ či „lózunka“, označoval daně vybírané městem pro vlastní potřeby. Pro tyto prameny František Hoffmann odmítl adjektivum „berní“, neboť pojem „berně“ chápal jako označení pouze pro panovnické berně.⁴² **Jan Vojtíšek** v edici berních rejstříků města Chrudimi z let 1399–1402, které byly vedeny pro evidenci lózunky a úroku pro královninu komoru, vzal na vědomí výhrady proti adjektivu „berní“, vyslovené Františkem Hoffmannem, ale s ohledem na dobové vnímání městské sbírky jako „berně“ a obecně vžitou terminologii zvolil, stejně jako Bedřich Mendl,⁴³ tradiční označení „berní rejstříky“.⁴⁴ Stejný přístup zvolily i **Kateřina Urbánková** a **Veronika Wihodová** v rámci edice brněnských berních rejstříků z přelomu 14. a 15. století.⁴⁵ Terminologií berních knih pro oblast Chebska se v posledních letech zabýval **Tomáš Klír** v rámci edice *Knihy chebské zemské berně z let 1438 a 1456*, kde rozlišil smíšené berní rejstříky, které byly pořizovány při výběru a sloužily jako podklad pro čistopisy, dále čistopisy smíšených berních rejstříků, berní rejstříky, speciální oceňovací knihy a rejstříky nedoplatků.⁴⁶ Oblast Chebska je z hlediska finanční správy a typologie finančních knih blízká situaci v oblasti Říše, pro niž zpracoval moderní terminologii berních knih **Georg Vogeler**.⁴⁷

Někdy byly rejstříky daní zaznamenány do jiných typů knih, zejména do knih pamětních. To je případ například uherskohradištské městské knihy („Liber negotiorum civitatis Hradisch“), která spadá do kategorie knih pamětních, ale obsahuje i záznamy o platbách z městišť, masných krámů, a soupis obcí platících mostné.⁴⁸ Rozbor této knihy a edici vybraných částí vydala **Magdalena Čoupková**⁴⁹ Podobně je výběr lózunky zaznamenán v soudní a pamětní knize Ústí nad Labem z let 1438–1514, jejíž edici zpracovali **Barbora Kocánová**, **Michaela Hrubá**, **Jan Mareš** a kol.,⁵⁰ a pamětní knize města Březnice z let 1454–1630. Studii o této knize publikovala **Hana Pátková**, věnovány jí byly i diplomové práce **Jarmily Šárové** a **Kateřiny Wágnerové**, která v rámci diplomové práce zpracovala její edici.⁵¹

---

⁴²Hoffmann František (ed.), *Rejstříky městské sbírky jihlavské z let 1425–1442*, in: Archiv Český XL/1, Praha–Jihlava 2004, s. XXIII–XXVI, srv. Vojtíšek, J., *Dva berní rejstříky města Chrudimi*, s. 93

⁴³Mendl, B. (ed.), *Knihy počtů města Brna*, s. 6–18; srv. Vojtíšek, J., *Dva berní rejstříky města Chrudimi*, s. 93

⁴⁴Vojtíšek, J., *Dva berní rejstříky města Chrudimi*, s. 93

⁴⁵Urbánková, Kateřina–Wihodová, Veronika (ed.), *Brněnské berní rejstříky z přelomu 14. a 15. století*, Brno 2008, s. 7, srv. Vojtíšek, J., *Dva berní rejstříky města Chrudimi*, s. 93

⁴⁶Klír, T. a kol., *Knihy chebské zemské berně*, s. 71–97

⁴⁷Vogeler, G., *Spätmittelalterliche Steuerbücher I*, s. 165–295; Týž, *Spätmittelalterliche Steuerbücher II*, s. 57–204

⁴⁸Čoupková, Magdalena, *Nejstarší uherskohradištská městská kniha Liber negotiorum civitatis Hradisch*, in: *Středověká města na Moravě a v sousedních zemích*, Hodonín 2009, s. 9

⁴⁹Tamtéž

⁵⁰Kocánová, Barbora–Hrubá, Michaela–Mareš, Jan a kol. (edd.), *Knihy soudní a pamětní města Ústí nad Labem 1438–1514*, in: *Libri civitatis 4*, Ústí nad Labem 2016; srv. Hrubá, Michaela, *Knihy soudní a pamětní města Ústí nad Labem*, in: *Ve znamení země Koruny české. Sborník k sedesátým narozeninám prof. PhDr. Lenky Bobkové*, CSc., Praha 2006, s. 648–656

⁵¹SOA Praha–SOKA Příbram, AM Březnice, kniha č. 1, inv. č. 4 fol. 2r–2v, 185v–186r; srv. Pátková, H., *Lózunka v Březnici*, s. 26–43; Šárová, J., *Nejstarší kniha města Březnice*; Wágnerová, K. (ed.), *Městská kniha Březnice*

Vývojem mincovnictví a měny v českých zemích se zabývalo mnoho badatelů, např. Karel Castelin,⁵² Jarmila Hásková,⁵³ Emanuela Nohejlová-Prátová,⁵⁴ Jaroslav Mezník⁵⁵, Josef Nožička,⁵⁶ Jaroslav Pošvář,⁵⁷ Josef Smolík a Ivo Pánek,⁵⁸ Gustav Skalský,⁵⁹ Jaroslav Vaniš,⁶⁰ nověji Ondřej Černohorský⁶¹, Jan Boublík a Jan Štefan⁶², Dagmar Grossmannová,⁶³ Taťána Kučerovská,⁶⁴ Věra Němečková⁶⁵ Hana Pátková, Petr Jenč a Vladimír Peša,⁶⁶ Pavel Simet,⁶⁷ Vladimír Šikl,⁶⁸ Eduard Šimek,⁶⁹ Jan Štefan,⁷⁰ Ivo Pánek,⁷¹ František Vencovský⁷² nebo Petr Vorel.⁷³ Jan Štefan rovněž zpracoval bibliografické rejstříky numismatického bádání, které byly publikovány v několika ročnících sborníku *Folia numismatica*.⁷⁴

---

⁵²Castelin Karel, *Grossus pragensis. Der Prager Groschen und seine Teilstücke*, in: Arbeits- und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege 16/17, 1967, s. 665–714; Týž, *České mincovnictví v letech 1305–1310*, in: NL, roč. 2, Praha 1947, s. 49–52;

⁵³Hásková, Jarmila–Bajer, Jan, *Peníze v českých zemích do roku 1919*, Pacov 1996; Hásková, J., *České, moravské a slezské mince 10.–20. století, Národní muzeum–Chaurova sbírka, sv. III, Pražské groše (1300–1526)*, Praha 1991; *Die Währungs- und Münzentwicklung unter den Jagellonen in Böhmen und Mähren (1471–1526)*, in: SNM. Řada A–Historie 23, č. 1–2, Praha 1969, s. 1–99

⁵⁴Nohejlová-Prátová, Emanuela, *Krátký přehled českého mincovnictví a tabulky cen a mezd*, Opava 1964, přehledem je i úvod ke knize téže, *Krásy české mince*, Praha 1955; táž, *Základy numismatiky*, Praha 1986; táž, *Mincovnictví Jiřího z Poděbrad*, ČNM 129, 1960, s. 34–59; táž, *Numismatické památky doby husitské*, ČNM 120, 1951, s. 14–33

⁵⁵Mezník, Jaroslav, *Model oběhu peněz v pozdním středověku*, in: Pohledy do minulosti: Sborník příspěvků k šedesátinám Doc. PhDr. Vladimíra Lesáka, Hradec Králové 1994, s. 149–156

⁵⁶Nožička, Josef, *Hospodářský a měnový vývoj našich zemích. Přehledná studie*, Praha 1946

⁵⁷Pošvář, Jaroslav, *Měna v Čechách, na Moravě a ve Slezsku do počátku 20. století*, Praha 1977, německy pod titulem *Die Währung in den Ländern der Böhmisches Krone*, Graz 1970

⁵⁸Smolík, Josef–Castelin, Karel–Pánek, Ivo, *Pražské groše a jejich díly*, Praha 1971

⁵⁹Skalský, Gustav, *Stručný přehled vývoje českého mincovnictví*, Praha 1937; týž, *Mincovní reforma Václava II.*, ČČH 40, 1934, s. 12–32

⁶⁰Vaniš, Jaroslav, *Příspěvek k měnovým poměrům doby Jiřího z Poděbrad*, in: NL 16, Praha 1961, s. 65–77

⁶¹Černohorský, Ondřej, *Příspěvek k typologii a chronologii pražských grošů Vladislava II. Jagellonského z let 1471–1494*, in: NS, sv. 30/1, Praha 2016, s. 17–27; Týž, *Příspěvek k typologii pražských grošů Vladislava II. Jagellonského–typ Hásková XIX*, in: NS Sv. 31/1, Praha 2017, s. 59–63

⁶²Grossmannová, Dagmar–Hásková, Jarmila–Štefan, Jan, *Peníze v proměnách času. 5. Lucemburkové: Mince, medaile*, in: Acta numismatica Bohemiae, Moraviae et Silesiae 9, Ostrava 2006

⁶³Grossmannová, Dagmar, *Ženy a peníze v českých zemích ve středověku a novověku*, in: Theatrum historiae 6, Pardubice 2010, s. 235–247

⁶⁴Kučerovská, Taťána, *Platební záznamy v Kosmově kronice*, in: Folia numismatica: supplementum ad Acta Musei Moraviae, sv. 26, č. 2, Brno 2012, s. 71–78

⁶⁵Němečková, Věra, *Peníze jako historický artefakt*, in: Náchodsko od minulosti k dnešku: sborník příspěvků. In memoriam PhDr. Ladislav Hladký, CSc., Sv. 7, Liberec 2012, s. 95–102; táž, *Česká numismatika - minulost, současnost a perspektiva*, in: Folia numismatica: supplementum ad Acta Musei Moraviae, sv. 31, č. 2, Brno 2017, s. 357–364

⁶⁶Pátková, Hana–Jenč, Petr–Peša, Vladimír, *Depot pražských grošů Václava IV. z Kravař (okr. Česká Lípa)*, in: NS, sv. 31/1, 2017, s. 121–123

⁶⁷Simet, Pavel, *Pražské groše Karla IV.*, in: Památky, příroda, život: vlastivědný čtvrtletník Chomutovska a Kadaňska, roč. 48, č. 3, Chomutov 2016, s. 1–10

⁶⁸Boublík, Jan–Hásková, Jarmila–Šikl, Vladimír, *K penězům doby poděbradské*, in: NL 60, č. 6, Praha 2005, s. 161–175

⁶⁹Šimek, Eduard, *Česká numismatika k dějinám středověku a novověku. Přehled bádání a publikace jeho výsledků v letech 1990–1995*, in: Časopis Společnosti přátel starožitností 35, 105, č. 1, 1997, s. 17–29

⁷⁰Štefan, Jan, *K metrologii středověkých mincí*, in: Numismatické listy, roč. L, č. 1, 1995, s. 18–21

⁷¹Pánek, Ivo, *První české florény*, in: Numismatický sborník 19, Praha 1993, s. 7–21

⁷²Vencovský, František, *Měnová politika v české historii*, Praha 2001

⁷³Vorel, Petr, *Od pražského groše ke koruně české. Průvodce dějinami peněz v českých zemích*, Praha 2000

⁷⁴Štefan, J., *Bibliografický rejstřík moravských numismatických zpráv*, č. 1–16 (1956–1984), in: Folia numismatica: supplementum ad Acta Musei Moraviae, č. 4–5, Brno 1989–1990, s. 45–60; týž, *Folia numismatica, č. 1–5: bibliografický rejstřík*, in: Folia numismatica: supplementum ad Acta Musei Moraviae, č. 6–7, Brno 1991–1992, s. 101–107; Týž, *Folia numismatica, č. 6–11: bibliografický rejstřík*, in: Folia numismatica:

Problematicke přechodu od denárové měny k měně grošové, nakládání s neraženým stříbrem se věnovala Věra Němečková⁷⁵ a Jiří Sejbal.⁷⁶

Studiem pražských grošů se zabývali již zmínění Karel Castelin,⁷⁷ a Jarmila Hásková,⁷⁸ dále Josef Smolík,⁷⁹ Ivo Pánek,⁸⁰ Jan Štefan,⁸¹ Martin Cvak,⁸² Jan Cihlár,⁸³ Hubert Emmerig,⁸⁴ Jiří Hána,⁸⁵ Jan Jeřábek,⁸⁶ Václav Pinta⁸⁷ a Lukáš Richtera.⁸⁸ V roce 2000 se v Kutné Hoře uskutečnila konference k 700. výročí vydání Královského horního zákoníku "Ius regale montanorum" a měnové reformy krále

---

supplementum ad Acta Musei Moraviae, č. 12-13, Brno 1997-1998, s. 101-106; Týž, *Folia numismatica*, č. 12-17: *bibliografický rejstřík*, in: *Folia numismatica: supplementum ad Acta Musei Moraviae*, č. 18-19, Brno 2003-2004 [vyd. 2005], s. 197-204; *Folia numismatica*, č. 18-25: *bibliografický rejstřík*, in: *Folia numismatica: supplementum ad Acta Musei Moraviae*, sv. 26, č. 2, Brno 2012, s. 149-156

⁷⁵ Němečková, V., *Peníze posledních Přemyslovců a počátky české grošové měny*, in: *Folia numismatica: supplementum ad Acta Musei Moraviae*, sv. 21, Brno 2006-2007 [vyd. 2008], s. 91-101; táž, *Neražené stříbro - platidlo středověku*, in: *Sborník Národního muzea v Praze, řada A - historie*, sv. 61, č. 1-2, 2007, s. 33-38

⁷⁶ Němečková, Věra – Sejbal, Jiří, *Nález mincí a slitkového stříbra z Černožic: Peníze posledních Přemyslovců a počátky české grošové měny*, Hradec Králové, 2006; Sejbal, Jiří, *Základy peněžního vývoje*, Brno 1997

⁷⁷ O vývoji grošové měny a drobných mincích publikoval Karel Castelin následující práce: *Česká drobná mince doby předhusitské a husitské (1300–1471)*, Praha 1953; *Grossus pragensis. Der Prager Groschen und seine Teilstücke*, in: *Arbeits- und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege*. 16/17, 1967, s. 665–714; *Halb-Groschen und Vierundzwanzigstel-Groschen Wenzel IV. von Böhmen*, Praha 1936; *Haléře Karla IV. a mincovní řád z roku 1378*, in: *NL* 26, Praha 1971, s. 139–158; Castelin, Karel O., *Chebské mincovnictví v době grošové*, in: *NS*, č. 3, 1956, s. 71–114; *Metrologické problémy kolem mincí s IO*, in: *NS*. 7, 1962, s. 149–167; *O drobných ražbách Jana Lucemburského (1310–1346)*, in: *NL*, roč. 2, 1947, s. 83–89; *Rýnský zlatý a pražský groš*, in: *NL* 13, Praha 1958, s. 165–169; *O chronologii pražských grošů Jana Lucemburského*, *NS* 6, 1960, s. 129–167

⁷⁸ Jarmila Hásková věnovala pražským grošům publikace *Die Währungs- und Münzentwicklung unter den Jagellonen in Böhmen und Mähren (1471–1526)*, *Sborník Národního muzea*, A 23, 1969; *Příspěvek k chronologii pražských grošů Václava IV. z let 1378 až 1419. Diskusní poznámka*, *NS* 14, 1976, s. 15–26; Hásková, Jarmila, *Příspěvek k typologii, váze a jakosti pražských grošů krále Jiřího z Poděbrad*, in: *Sborník příspěvků k oslavě jeho životního numismatického díla*, Hradec Králové 1973, s. 77–85; táž, *Studie o jagellonských groších z let 1471–1526*, *SNM* 22, 1968, 121–176 (2. vydání, *Pražské groše z let 1471–1526*. Vladislav II.–Ludvík I., Hradec Králové 1971; *700. výročí vzniku české grošové měny*, in *NL* 55, č. 5/6, 2000, s. 129–131

⁷⁹ Smolík, Josef, *Pražské groše a jejich díly*, Praha 1894

⁸⁰ Pánek, I., *K počátkům ražby pražských grošů* in: *Numismatické listy*, roč. 1964, č. 1, 1964, s. 1-9; Týž, *Váhy nejstarších pražských grošů*, in: *NL*, roč. XX, č. 5-6, 1965, s. 136-144; Týž, *Dodatek k inventáři půlgrošů Jana Lucemburského*, in: *NL*, roč. XXX, č. 1, 1978, s. 10-11; Týž, *Mincovní stříbro nejstarších pražských grošů*, in: *NL*, roč. XLIII, č. 2, 1988, s. 33-42

⁸¹ Štefan, J., *Příspěvek ke statistické metrologii grošové mince*, in: *Dokumentace a prezentace dějin české mince a měny grošové doby v našich muzeích*. *Sborník příspěvků ze semináře numismatiků - Pardubice*, 22.-23. října 1998, Pardubice 2002, s. 109-126

⁸² Cvak, Martin, *Corpus nummorum Bohemorum Kladnensium et Rakonicensium. Soupis numismatických regionálií okresů Kladno a Rakovník*, Rakovník–Kladno 2004

⁸³ Cihlár, Jan, *Příběh pražského groše: stručný přehled historie a mincovnictví zemí Koruny české v době grošové (1300–1547)*, Praha 2020

⁸⁴ Emmerig, Hubert, *Prager Groschen in den mittelalterlichen Münzfunden in Österreich und Bayern*, in: *NS* 24, Praha 2009 [vyšlo 2010], s. 151–202

⁸⁵ Hána, Jiří, *Několik neznámých variant pražských grošů jagellonského období*, in: *NS*, 21, Praha 2006, s. 191–195; týž, *Pražské groše Václava IV. z let 1378–1419*, Klatovy 2003; týž, *Úvahy o typologii a chronologii pražských grošů Jana Lucemburského*, in: *NS*, 22, Praha 2007, s. 107–114

⁸⁶ Cihlár, Jan–Jeřábek, Tomáš, *Několik nepopsaných variant pražských grošů Jana Lucemburského a IV. skupina Castelinovy typologie*, in: *Folia numismatica: supplementum ad Acta Musei Moraviae*, sv. 27, č. 1, Brno 2013, s. 67–87

⁸⁷ Pinta, Václav, *Studie o chronologii pražských grošů Karla IV. z let 1346–1378*, *NL*, 26, Praha 1971, s. 71–80; týž, *Typologie a chronologie pražských grošů Karla IV., 1346–1378*, Praha 2015

⁸⁸ Richtera, Lukáš, *Jednostranná ražba groše Václava IV. a její souvislost se zhoršující se kvalitou reliéfu pražských grošů*, in *Folia numismatica: supplementum ad Acta Musei Moraviae*, sv. 27, č. 1, Brno 2013, s. 53–66

Václava II. Příspěvky z této konference, věnované hornictví, numismatice a báňským městům, byly publikovány ve čtyřsvazkovém sborníku.⁸⁹ Jarmila Hásková se věnovala rovněž problematice mincoven,⁹⁰ podobně jako Jaroslav Honc,⁹¹ Zdeněk Jelínek⁹² Emanuel Leminger,⁹³ Ivo Pánek,⁹⁴ Eduard Šimek⁹⁵ nebo Helena Štroblová.⁹⁶

Vývoji mincovnictví na Moravě jsou věnovány například studie Dagmar Grossmannové,⁹⁷ Jiřího Sejbala⁹⁸ nebo Jaroslava Pošváře, který se věnoval moravským mincovnám.⁹⁹

Rozsáhlá literatura byla věnována mincovnictví v německých a rakouských zemích, na Chebsku, v Uhrách a Polsku, které mají pro české prostředí rovněž velký význam. Česko–bavorským vztahům v oblasti mincovnictví se věnovali Torsten Fried¹⁰⁰ a Roman Zaoral.¹⁰¹ Mincovníctvím v oblasti Saska se zabývali Paul Arnold,¹⁰² Lienhard Buck,¹⁰³ Walther Haupt¹⁰⁴ a Gerhard Krug.¹⁰⁵ Rakouskému mincovnictví a jeho vztahu k českým zemím byla věnována studie Herfrieda E. Wagnera,¹⁰⁶ Ivo Pánek se věnoval oběhu vídeňských feniků.¹⁰⁷ Chebskému mincovnictví se věnovala zejména Jarmila Hásková,¹⁰⁸ o uherských mincích Zikmunda Lucemburského publikoval studii Marek Budaj,¹⁰⁹

⁸⁹Mezinárodní konference k 700. výročí vydání Královského horního zákoníku "Ius regale montanorum" a měnové reformy krále Václava II.: Kutná Hora, 3.–5. říjen 2000, Sekce 1: Horní právo; Sekce 2: Nerostná ložiska a krajina lidí; Sekce 3: Numismatika; Sekce 4, Společenské prostředí báňských měst, Kutná Hora 2000

⁹⁰Hásková, Jarmila, *Vyšehradská mincovna na přelomu 10. a 11. století*, SNM–A 29, 1975, s. 105–160

⁹¹Honc, Jaroslav, *Objem výroby, mzdy a výdělky v kutnohorské mincovně v letech 1516 až 1544*, NS 14, 1976, s. 27–100

⁹²Jelínek, Zdeněk, *Kutnohorské mincovní účty z druhé poloviny 15. a první poloviny 16. století*, NS 9, 1966, s. 129–179

⁹³Leminger, Emanuel, *Královská mincovna v Kutné Hoře*, Kutná Hora 2003, 1. vyd. 19249

⁹⁴Pánek, I., *Technologie výroby střížků v kutnohorské mincovně na poč. 15. století*, in: Numismatické listy, roč. XXVII, č. 1, 1972, s. 1–8; Týž, *Stopa mincovní reformy Jana Lucemburského*, in: Numismatické listy, roč. XXVIII, č. 2, 1973, s. 33–45

⁹⁵Šimek, Eduard, *Dodávky stříbra a jeho zpracování v kutnohorské mincovně v 2. polovině 16. století. Rozbor mincovních účtů*, Sborník archivních prací (dále SAP) 21/1, 1971, s. 171–184; týž, *Kutnohorská „Kniha zápisů lůnů minciřských a stolic pregéřských“*. Příspěvek k otázce výrobních vztahů v českém mincovnictví 16. století, NS, 11, 1970, s. 41–101

⁹⁶Štroblová, Helena, *Mincíři v sociální struktuře Kutné Hory v letech 1424–1547*, NS 16, 1983, s. 81–108; táž, *Obec minciřů a pregéřů–korporace mincovních zaměstnanců v Kutné Hoře*, in: Práce z okresního archivu v Kutné Hoře, 1990

⁹⁷Grossmannová, Dagmar, *Moravské středověké mincovnictví*, in: Poklady Moravy. Příběh jedné historické země, Brno 2010, s. 116–120; 121–124

⁹⁸Sejbal, Jiří, *Moravská mince doby husitské*, Brno 1965; týž, *Dějiny peněz na Moravě*, Brno 1979

⁹⁹Jaroslav Pošvář, *Moravské mincovny*, Brno 1970

¹⁰⁰Fried, Torsten, *Peněžnictví a mincovnictví*, in: Císař Karel IV.: 1316–2016, první česko–bavorská zemská výstava, Praha 2017 s. 235–237

¹⁰¹Zaoral, Roman, *Der Bayerische und der Böhmisches Pfennig: grenzüberschreitende Währungsräume in Hochmittelalter*, in: Tschechien und Bayern: Gegenüberstellungen und Vergleiche vom Mittelalter bis zur Gegenwart: Konferenzband des Collegium Carolinum, des Historicky ustav AV CR und des Hauses der Bayerischen Geschichte zur Bayerisch–Tschechischen Landesausstellung 2016/2017 in Prag und Nürnberg, München 2016, s. 29–49

¹⁰²Arnold, Paul, *Die sächsische Talerwährung von 1500 bis 1763*, in: Schweizerische numismatische Rundschau, sv. 59, 1980

¹⁰³Buck, Lienhard, *Die Münzen des Kurfürstentums Sachsen 1763 bis 1806*, Berlin 1981

¹⁰⁴Haupt, Walther: *Sächsische Münzkunde*, Berlin 1974

¹⁰⁵Krug, Gerhard, *Die meißnisch–sächsischen Groschen 1338–1500*, in: *Veröffentlichungen des Landesmuseums für Vorgeschichte Dresden, Bd. 13*, Berlin 1974

¹⁰⁶Wagner, Herfried E., *Numismatische Zeugnisse für dynastische Allianzen von Böhmen, Österreich und Ungarn im Mittelalter bis zur Zeit der Jagiellonen: Erbansprüche der Feudalherren und nationale Interessen der Bevölkerung*, in: NS, sv. 31/2, Praha 2017, s. 252–265

¹⁰⁷Pánek, I., *K relativní chronologii vídeňských feniků 1358–1411*, in: NL, roč. XXII, č. 4, 1967, s. 100–111

¹⁰⁸Hásková, Jarmila, *Chebské mince z 12. a 13. století*, Cheb 1972

¹⁰⁹Budaj, Marek, *Strieborné mince Žigmunda I. Luxemburského (1387–1437) a ich dopad na uhorské menové pomery*, in: NL, roč. 73, č. 1–2, Praha 2018, s. 37–68

polskému mincovnictví se věnovali Ryszard Kiersnovski¹¹⁰ a Jaroslav Pošvář.¹¹¹ Mincovnictví střední Evropy byl věnován sborník *Money and finance in Central Europe during the later Middle Ages*, editovaný Romanem Zaoralem.¹¹²

Tematikou hospodářské a sociální struktury českých měst a jejich demografického vývoje se v českém prostředí zabýval v meziválečném období Bedřich Mendl,¹¹³ v poválečném období František Graus,¹¹⁴ Jarmila Hásková,¹¹⁵ Jaroslav Mezník¹¹⁶ František Šmahel¹¹⁷ v posledních letech zejména Martin Nodl,¹¹⁸ Michaela Antotnín Malaníková a Beata Mozejko,¹¹⁹ nebo Martin Musílek.¹²⁰

Hospodářské a sociální struktury moravských měst se věnovali například Mojmír Švábenský,¹²¹ Tomáš Borovský,¹²² Peter Futák, Miroslav Plaček a Marek Vařeka,¹²³ Gracián Chaloupka¹²⁴ i Jaroslav Mezník.¹²⁵ O vývoji v německých oblastech publikovali práce např. Stefan Inderwies¹²⁶ nebo Eberhard

---

¹¹⁰Kiersnovski, Ryszard, *Pradzieje grosza*, Warszawa 1975; týž, *Wielka reforma monetarna XIII–XIV w.*, Warszawa 1969

¹¹¹Pošvář, Jaroslav, *Polská mince v českých zemích*, in: Časopis Slezského muzea. Série B–vědy historické 10, č. 1, 1961, s. 48–61

¹¹²Zaoral, Roman (ed.), *Money and finance in Central Europe during the later Middle Ages*, Basingstoke, Hampshire, New York, NY 2016

¹¹³Mendl, Bedřich, *Sociální krise měst ve století čtrnáctém*, in: ČČH 30, č. 1, 1924; srv. Pirenne, Henri–Mendl, Bedřich (překlad), *Středověká města: studie z dějin hospodářských a sociálních*, in: Sběrka překladů vybraných prací historických, sv. 1, Praha 1928

¹¹⁴Graus, František, *Městská chudina v době předhusitské*, Praha 1949

¹¹⁵Hásková, Jarmila, *Sociální struktura Litomyšle a peněžní hotovosti jejích obyvatel na přelomu 15. a 16. století*, in: SNM, řada A–historie, sv. 36, čís. 1, Praha 1982, s. 1–47

¹¹⁶Mezník, Jaroslav, *K otázce struktury českých měst v době předhusitské*, in: Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity–řada historická (C), roč. 14, č. 12, Brno 1965, s. 73–91

¹¹⁷Rozsáhlé studie Františka Šmahela zaměřené na problematiku hospodářských a sociálních dějin města Tábor v husitském období byly souhrnně vydány v publikaci *Návraty k pramenům–Studie k počátkům husitského Tábora*, Praha 2021.

¹¹⁸Nodl, Martin, *Polský koncept studia sociální topografie středověkého města*, in: Kolokvium Praha–Wrocław 1998, Praha 1999, s. 305–311; týž, *Elity v českých a moravských pozdně středověkých městech jak badatelský a interpretační problém*, in: Documenta Pragensia XXII, Pražské městské elity středověku a raného novověku–jejich proměny, zázemí a kulturní profil, Praha 2004, s. 23–49; týž, *Úvodní zamyšlení: středověké město jako prostor zkoumání politických a sociálních dějin*, in: Středověké město: politické proměny a sociální inovace, Colloquia mediaevalia Pragensia 20, Praha: Filosofia, 2019, s. 7–11; týž, *Chudí a bohatí. Možnosti a meze studia spodních sociálních vrstev v pozdně středověkých městech*, in: Středověké město: politické proměny a sociální inovace. Colloquia mediaevalia Pragensia 20, Praha 2019, s. 189–206; týž, *Sociální svět středověkého města*, in: Colloquia mediaevalia Pragensia 5, Praha 2006; týž, Nodl, Martin, *Středověká prosopografie. Jaroslav Mezník na svébytné cestě*, in: ČČM, roč. 138, č. 2, Brno 2019, s. 353–366

¹¹⁹Nodl, Martin–Antonín Malaníková, Michaela–Mozejko, Beata (edd.), *Středověké město: politické proměny a sociální inovace*, Colloquia mediaevalia Pragensia 20, Praha 2019

¹²⁰Musílek, Martin, *Městská společnost a prostor: problémy a možnosti využití sociální topografie při výzkumu středověkých měst*, in: Města ve středověku a raném novověku jako badatelské téma posledních dvou desetiletí: stati a rozšířené příspěvky z 30. vědecké konference Archivu hlavního města Prahy, uspořádané ve dnech 11. a 12. října v Clam–Gallasově paláci v Praze, Dolní Břežany 2013, s. 23–41

¹²¹Švábenský, Mojmír, *K hospodářským dějinám Brna v období 1243–1411*, in: Brno, významné centrum řemesel, průmyslu a obchodu 1243–1993. Celostátní sympozium k 750. výročí udělení městských práv Brnu 9. a 10. června 1993, s. 177–256

¹²²Borovský, Tomáš, *Společnosti středověkého města*, in: Královská města v životě země moravské, Brno 2012 s. 73–82

¹²³Futák, Peter–Plaček, Miroslav–Vařeka, Marek, *Středověká města na Moravě a v sousedních zemích*, Hodonín 2009

¹²⁴Chaloupka, Gracián, *Znojmo na rozhraní 14. a 15. věku (Počet obyvatel, majetkové rozdělení)*, in: ČČM, LXXXIII, 1964, s. 177

¹²⁵Mezník, Jaroslav, *Venkovské statky brněnských měšťanů ve 14. a 15. století*, in: Sborník Matice moravské, č. 79, 1960, s. 129–147; týž, *Feudální držba na Vyškovsku ve 14. a 15. století*, in: ČČM 109, č. 1, 1990, s. 59–82

¹²⁶Inderwies, Stefan, *Kleine Stadt, grosse Bedeutung? Die Stadtgeschichtsforschung in Holstein–ein Forschungsüberblick*, in: Města ve středověku a raném novověku jako badatelské téma posledních dvou

Isenmann,¹²⁷ evropským městům souhrnně se věnovali Věra Hrochová,¹²⁸ Jerzy Piekalski,¹²⁹ nověji Denys Hay,¹³⁰ Jaroslav Mezník¹³¹ Jaroslav Miller,¹³² Martin Musílek,¹³³ Ferdinand Oppl a Christoph Sonnlechner,¹³⁴ Tom Scott¹³⁵ Monika Skalská a Ján Lukačka¹³⁶ nebo Martin Štefánik.¹³⁷

Přehled dosavadního bádání o Rejstřících berně a královského úroku města Rakovník z let 1436–1449 [1450]

Rejstříky berně a královského úroku města Rakovník z let 1436–1449 [1450] nebyly dosud edičně zpřístupněny. Kniha v minulosti badatelům sloužila především jako pramen pro historické práce o Rakovníku a diplomatické studie o městských knihách. V 1896 vydal František Levý publikaci *Dějiny královského města Rakovníka*, v níž využil rejstříky berně a úroku pro kapitoly o historii,¹³⁸ berní správě,¹³⁹ topografii města¹⁴⁰ a jeho hospodářské a sociální strukturu.¹⁴¹ Na základě berních rejstříků zpracoval František Levý soupis rakovnických domů a pozemků a jejich majitelů v letech 1436–1450, přičemž podle pořadí jmen obyvatel v jednotlivých termínech výběru odvodil střídání majitelů nemovitostí.¹⁴²

Podobným způsobem z knihy čerpal rakovnický archivář Jan Renner v meziválečném období při práci na studii *Rakovnicko a Rakovník od nejstarších dob až do nastoupení Ferdinanda II.*, která zůstala ve formě nevydaného strojopisu a je uložena ve Státním okresním archivu Rakovník ve fondu Jan Renner – osobní fond.¹⁴³

Olga Paulová z knihy čerpala údaje o městské finanční správě ve své diplomové práci *Správa Rakovníka v 16. století do povýšení na královské město roku 1588*, obhájené na Filozoficko–historické fakultě Univerzity Karlovy v Praze v roce 1959.¹⁴⁴

---

desetiletí: stati a rozšířené příspěvky z 30. vědecké konference Archivu hlavního města Prahy, uspořádané ve dnech 11. a 12. října v Clam–Gallasově paláci v Praze, Dolní Břežany 2013, s. 477–510

¹²⁷Isenmann, Eberhard, *Die deutsche Stadt im Mittelalter 1150–1550*, Wien–Köln–Weimar 2012

¹²⁸Hrochová, Věra, *Současný stav bádání o středověkém městě v jihovýchodní Evropě*, in: ČČH 25 [75], Praha, č. 4, 1977, s. 585–606

¹²⁹Piekalski, Jerzy, *Transformace měst středověké střední Evropy. Prostorová struktura*, in: Kolokvium Praha–Wrocław 1998, Praha 1999 s. 21–42

¹³⁰Hay, Denys–Brabcová, Kateřina (překlad), *Evropa pozdního středověku 1300–1500*, Praha 2010

¹³¹Mezník, Jaroslav, *Rozmach Evropy ve středověku*, in: Vybrané kapitoly z dějin. Sborník textů přednášek, uskutečněných za podpory Vzdělávací nadace Jana Husa v rámci projektu Člověk–technik–občan, Brno 2000 s. 82–87

¹³²Miller, Jaroslav, *Uzavřená společnost a její nepřátelé. Město středovýchodní Evropy*, Praha 2006

¹³³Musílek, Martin, *Mezinárodní symposium "Evropská města ve středověku"* [Wien, 14.–17. 10. 2008], in: ČČH, 107, č. 1, Praha 2009, s. 231–233

¹³⁴Oppl, Ferdinand–Sonnlechner, Christoph (edd.), *Europäische Städte im Mittelalter*, Innsbruck–Wien–Bozen 2010

¹³⁵Scott, Tom, *The City–State in Europe, 1000–1600*, Oxford 2012

¹³⁶Skalská, Monika–Lukačka, Ján, *Stredoveké mesto ako miesto stretnutí a komunikace*, in: Historický zborník, Matica slovenská 20, č. 1, Martin 2010, s. 175–179

¹³⁷Štefánik, Martin a kol., *Stredoveké mesto a jeho obyvatelia: Medieval town and its inhabitants*, Bratislava 2017; týž, Štefánik, Martin, *Žigmund a stredoslovenské banské mesta*. in: Středověké město: politické proměny a sociální inovace, Praha 2019 s. 147–187

¹³⁸Levý, F., *Dějiny královského města Rakovníka*, s. 14–17

¹³⁹Tamtéž, s. 34

¹⁴⁰Tamtéž, s. 22–25

¹⁴¹Tamtéž, s. 37–43

¹⁴²Tamtéž, s. 25–32

¹⁴³Renner, J., *Rakovnicko a Rakovník od nejstarších dob až do nastoupení Ferdinanda II.*, SOA Praha–SOkA Rakovník, Jan Renner–osobní fond, kart. č. 3, strojopis

¹⁴⁴Paulová, Olga, *Správa Rakovníka v 16. století do povýšení na královské město roku 1588*, diplomová práce, Filozoficko–historická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, Praha, 1959

O rakovnickém berním rejstříku se velmi stručně zmínil Jaroslav Vaniš v práci *Knihy počtů českých měst v druhé polovině 15. století. Příspěvek k městské diplomacie doby vlády Jiřího z Poděbrad*, kde jej srovnává s Lounským berním rejstříkem.¹⁴⁵ Údaje zde uvedené jsou však poněkud nepřesné, například jako jazyk knihy uvádí pouze latinu a nebere v úvahu české zápisy. Za daňový základ považuje „městiště“, přičemž vychází ze zkratky „ar.“, kterou rozvádí jako „area“, ačkoli pravděpodobnější je, že se jedná o zkratku slova „artificium“, tj. „řemeslo“, „řemeslná dílna“.

Větší pozornost knize věnoval Rostislav Nový v rámci *Studie o nejstarších rakovnických městských knihách*, která byla publikována formou edice rukopisu z autorova osobního fondu v roce 2005 v Rakovnickém historickém sborníku.¹⁴⁶ Rostislav Nový zde stručně popsal schéma knihy, zařadil ji do kontextu „knih lozunků“ českých a moravských měst, a rozebral systém výběru daní v Rakovníku. Studie však obsahuje dva poněkud zavádějící údaje. Prvním z nich je závěr, že berně a královský úrok byly odevzdávány vždy v ustálené výši, tj. 45 kop grošů úroku a 50 kop grošů berně. Ačkoli daňové povinnosti Rakovníka byly v této výši předepsány, v praxi byly odevzdávané částky značně variabilní, jak vyplývá ze součtů a rubrik výdajů, uváděných knize. Druhým údajem, který může být zavádějící, je užití termínů „lózunka“ a „lózunkář“¹⁴⁷ v souvislosti s rakovnickými rejstříky berně a královského úroku, protože kniha zaznamenává jiné typy daňových povinností a ani v samotné knize nejsou tyto pojmy pro označení poplatků a poplatníků užívány.

Rostislav Nový knihu zahrnul i do katalogu *Městské knihy v Čechách a na Moravě 1310–1526*.¹⁴⁸ Zde jsou stručně uvedeny základní údaje o knize a jejích vnějších a vnitřních znacích.

Jako samostatnému diplomatickému prameni se rakovnickým berním rejstříkům věnovala Renata Mayerová v diplomové práci *Rejstříky berně a královského úroku města Rakovníka 1436–1449* na Filozofické fakultě univerzity Karlovy v Praze v roce 1987.¹⁴⁹ Tato práce obsahuje rozbor vnitřních i vnějších znaků knihy, její zasazení do kontextu městských finančních knih a studií o historii, topografii a hospodářské a sociální struktuře města. V závěru práce autorka vyjádřila přání, aby bylo v budoucnosti přistoupeno k edičnímu zpracování knihy.¹⁵⁰

Obsah disertační práce

Úvod

Charakteristika tématu

Metodika

I. Vývoj zemského berního systému v českých zemích do roku 1526

I. 1. Tributum pacis

I. 2. Obecná zemská berně

I. 3. Zvláštní berně

I. 4. Královský úrok

I. 5. Stručný přehled berního systému v německých zemích a na Chebsku

II. Finanční správa českých měst ve středověku

II. 1. Terminologie

II. 2. Správa městských financí

¹⁴⁵Vaniš, J., *Knihy počtů českých měst*, s. 70

¹⁴⁶Černý, J.–Zilynský, B. (edd.), *Studie Rostislava Nového*, s. 121–130

¹⁴⁷Tamtéž, s. 128

¹⁴⁸Nový, R., *Městské knihy v Čechách a na Moravě 1310–1526*. Katalog, Praha 1963

¹⁴⁹Mayerová, R., *Rejstříky berně a královského úroku města Rakovníka 1436–1449*, diplomová práce, Filozofická fakulta univerzity Karlovy v Praze, Praha 1987

¹⁵⁰Mayerová, R., *Rejstříky berně a královského úroku*, s. 39

- II. 3. Daň vybíraná městem pro vlastní potřeby
- II. 4. Další městské příjmy
- II. 5. Městské výdaje
- II. 6. Zapojení měst do zemské berní správy
- II. 7. Berní správa Rakovníka
- II. 8. Městské finanční knihy

III. Mince, měna a metrologický systém v českých středověkých berních knihách

- III. 1. Mince a měna
- III. 2. Míry a váhy

IV. Hospodářská a sociální struktura českých středověkých měst

- IV. 1. Sociální struktura a majetkové vztahy
- IV. 2. Povolání obyvatel (zemědělská činnost, řemesla, cechy, obchod)
- IV. 3. Způsob zápisu jmen
- IV. 4. Národnostní skladba
- IV. 5. Náboženství, školství

V. Rejstříky berně a královského úroku města Rakovník z let 1436–1449 [1450]

- V. 1. Topografické členění Rakovníka na základě berních rejstříků
- V. 2. Historický kontext vzniku rakovnických berních rejstříků
- V. 3. Popis pramene
  - V. 3. 1. Přehled dosavadního bádání o knize
  - V. 3. 2. Vnější znaky
  - V. 3. 3. Vnitřní znaky
  - V. 3. 4. Klasifikace knihy
- V. 4. Ediční zásady
- V. 5. Edice Rejstříků berně a královského úroku města Rakovník, 1436–1449 [1450]
- V. 6. Rejstříky k edici
  - V. 6. 1. Jmenný rejstřík
  - V. 6. 2. Místní rejstřík
  - V. 6. 3. Věcný rejstřík

Zusammenfassung

Použitá literatura a prameny

Seznam zkratk

Seznam vyobrazení

Obrazové přílohy

Použitá literatura a prameny

I. Vývoj zemského berního systému v českých zemích do roku 1526

Borovský, Tomáš – Chocholáč, Bronislav – Pumpr, Pavel, Peníze nervem společnosti: K finančním poměrům na Moravě od poloviny 14. do počátku 17. století, Matice Moravská 2007

- Borovský, Tomáš, *Zvláštní berně v českém středověku*, in: *Dějiny a současnost*, 2002, č. 2, s. 8-14
- Boublík, Jan, *Správa královských financí ve středověku. Několik poznámek k době poděbradské*, in: *Numismatické listy* 66, č. 1, Praha 2011, s. 17-26
- Boublík, Jan, *Měnové poměry doby poděbradské*, in: *Sborník Národního muzea v Praze, řada A*, LX, 2006, 1–2, s. 1–59
- Dřimal, Jaroslav, *Královský prokurátor a jeho úřad do roku 1745*, *Sborník archivních prací* 19, 1969, s. 348–385
- Emler, Josef, *Něco o bernictví země české v dobách starších*, in: *Památky archeologické VIII*, Praha 1870, s. 19-38
- Hořínek, Filip, *Vývoj právní úpravy daní na našem území*, diplomová práce, Masarykova univerzita v Brně, Právnická fakulta, Brno 2013
- Jan, Libor, *Úřad správy mince a písařství berně v době krále Václava II.*, in: *Milý Bore- : profesor Ctiboru Nečasovi k jeho sedmdesátým narozeninám věnují přátelé, kolegové a žáci*, Matice moravská, Brno 2003, s. 27-33.
- Janák, Jan – Hledíková, Zdeňka – Dobeš, Jan, *Dějiny správy v českých zemích. Od počátků státu po současnost*, Praha 2005
- Jánošíková, Petra, *K bernictví v době Lucemburků*, in: *Peníze v proměnách času. 5. Lucemburkové: Mince, medaile*, Ostrava 2006 s. 7-21.
- Kavka, František, *Správci financí Karla IV. Příspěvek k dějinám české královské komory*, in: *Numismatické listy* 46, 1991, s. 143
- Klier Čeněk, *Bernictví království českého v dobách po válkách husitských do konce věku jagellonského*, *Časopis českého muzea*, LXXIX, 1905, LXXXI, 1907, s. 47-64, 236-255
- Klier Čeněk, *Stručný nástin bernictví král. českého v dobách před válkami husitskými*, in: *Časopis českého muzea* LXXVI, 1902, s. 21-39, 211-233;
- Klier, Čeněk, *Úprava berní království Českého*, in: *Časopis českého muzea*, Praha 1907
- Krofta Kamil, *Začátky české berně*, in: *Český časopis historický* 36, č. 1, 2, 3-4 (1930), s. 1-26; 237-257; 437-490
- Krofta Kamil, *Staročeská daň míru*, Praha 1929; srv. Saturník, Theodor, *Tributum pacis*, in. *Pocita k 60. narozeninám A. Hobzy*, Praha 1936, s. 16-28
- Nodl, Martin, *Sluší-li daň dávatí císaři, čili nic? Berně a úroky ve středověkém Českém království*, in: *Dějiny a současnost*, 2002, č. 2, s. 1-7
- Palacký, František – Charvát, Jaroslav (ed.), *Dílo Františka Palackého, kapitola Přehled současní nejvyšších důstojníků a úředníků*, Praha 1941
- Placht, Otto, *České daně 1517–1652*, Praha 1924

Saturník, Theodor, *Tributum pacis*, in: Pocta k 60. narozeninám A. Hobzy, Praha 1936, s. 16-28

Slavičková, Pavla, *Historická účetní terminologie v českých zemích v pozdním středověku a raném novověku: příspěvek k diskuzi*, in: Studia historica Brunensia – Masarykova univerzita Roč. 67, č. 1, Brno 2020, s. 19-26

Slavičková, Pavla: „Ze všeho pořádně počty činiti.“ *Různé přístupy k uzavírání účtů na přelomu středověku a raného novověku*, in: Středověké město: politické proměny a sociální inovace, Praha 2019, s. 207–222

Trnka, Pavel, *Finanční situace českého krále Vladislava Jagellonského v letech 1471–1490*, diplomová práce, FF UK, Ústav českých dějin, Praha 2008

Žemlička, Josef. *Čechy v době knížecí (1034-1198)*, 2. opr. a dopl. vyd., Praha 2007

Vývoj finanční správy v Evropě

Bauer, Clemens, *Mittelalterliche Staatsfinanz und internationale Hochfinanz*, in: Historisches Jahrbuch 50, č. 1, 1930, s. 19-46

Beschorner, Hans, *Registrum dominorum marchionum Missnensium: Verzeichnis der den Landgrafen in Thüringen und Markgrafen zu Meissen jährlich in den wettinischen Ländern zustehenden Einkünfte*, 1378, 1, Leipzig 1933, LXXII, 10

Dvořáková, Daniela, *The Economic Background to and the Financial Politics of Queen Barbara of Cilli in Hungary (1406-1438)*, in: Money and finance in Central Europe during the later Middle Ages, Basingstoke Hampshire – New York 2016, s. 110-128

Nuglisch, Adolf, *Das Finanzwesen des deutschen Reiches unter Kaiser Karl IV*, Strassburg 1899

II. Finanční správa a finanční knihy českých a moravských měst ve středověku

Antonín Malaníková, Michaela, *Brněnské ženy 1343–1477 ve světle berních pramenů*, in: Brno v minulosti a dnes. Sborník příspěvků k dějinám a výstavbě Brna, č. 18, Brno 2005, s. 21-41

Beer, Karl, *Über Losungsbücher und Losungswesen böhmischer Städte im Mittelalter*, in: Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung. 36, č. 1, 1915, s. 31-95

Bělohávek Miloslav, *Berní knihy plzeňské z let 1418 a 1471*, in: Minulostí Plzně a Plzeňska 3, 1960, s. 81-91;

Čapek, Ladislav, *Město České Budějovice a jeho zázemí ve vrcholném středověku*, in: Archaeologia historica, sv. 37, č. 1, 2012, s. 143-164

Čechura, Jaroslav, *Finanční hospodaření Českých Budějovic v letech 1396-1416*, in: Numismatický sborník, č. 19, Praha 1993, s. 33-66.

Čechura, Jaroslav, *Srovnání berních knih města Brna z let 1365 a 1442. Poznámky k metodice studia pramenů hromadné povahy*, in: Časopis Matice moravské 117, č. 2, 1998, s. 341-352

- Čoupková, Magdalena, *Nejstarší uherskohradištská městská kniha Liber negotiorum civitatis Hradisch*, in: *Středověká města na Moravě a v sousedních zemích*, Hodonín 2009, s. 11-21
- Dřimal, Jaroslav, *Městská berně královských měst moravských od polovice 15. století do r. 1526*, in: *Brno v minulosti a dnes* 4, Brno 1962, s. 85-124
- Dřimal, Jaroslav, *Ocenění vinic na jižní Moravě v brněnských knihách berních v l. 1365 a 1509*, in: *Ceny, mzdy a měna*, č. 7, Brno 1964, s. 1-30
- Emler, Josef, *Ein Bernaregister des Pilsner Kreises vom Jahre 1379*, Praha 1876
- Garkisch Miloš, *Potraviny a zemědělské produkty v nejstarší dochované berounské městské knize počtů*, in: *Středočeský sborník historický*, sv. 30-33, 2004-2007 [vyd. 2007], s. 44-61;
- Hoffmann František, *Středověké město v Čechách a na Moravě*, Praha 2009
- Hoffmann, František, *Jihlava v husitské revoluci*, Havlíčkův Brod, 1961
- Horčička, Adalbert (ed.), *Urkundenbuch der Stadt Aussig bis zum Jahre 1526*, Praha 1896, s. 129-133
- Hrdina, Jan (ed.), *Liber summarius bernarum Nove Civitatis Pragensis: příjmy a výdaje Nového Města pražského v letech 1411-1418*, in: *Pražský sborník historický*, sv. 43, Praha 2015, s. 203-307
- Hrubá, Michaela, *Knihy soudní a pamětní města Ústí nad Labem*, in: *Ve znamení zemí Koruny české. Sborník k šedesátým narozeninám prof. PhDr. Lenky Bobkové, CSc.*, Praha 2006, s. 648-656
- Chaloupka Gracián, *Dva seznamy městské dávky Uherského Hradiště z druhé poloviny 14. století*, in: *Časopis Matice moravské Brno* 1959, s. 139-160
- Chaloupka, Gracián, *Brno a Znojmo do pol. 15. stol.: (národnostní parabela)*, in: *Časopis Společnosti přátel starožitností*, roč. 57, Praha 1949, s. 94-107
- Jordánková, Hana - Sulitková, Ludmila, *Možnosti edičního zpřístupnění brněnských finančních knih*, in: *Stav a perspektivy zpřístupňování středověkých a raně novověkých městských knih*, Ústí nad Labem 2010, s. 177-185
- Kocánová, Barbora – Hrubá, Michaela, Mareš, Jan a kol. (edd.), *Knihy soudní a pamětní města Ústí nad Labem 1438-1514*, in: *Libri civitatis* 4, Ústí nad Labem 2016
- Kocánová, Barbora – Tomas, Jindřich a kol. (edd.), *Městská kniha Litoměřic (1431)–1562 v kontextu písemností městské kanceláře*, Ústí nad Labem, 2006
- Kostlán, Antonín, *Geografický horizont venkovského města ve druhé polovině 15. století. (K možností využití edice lounské knihy počtů.)*, in: *Folia Historica Bohemica* 1985, s. 427-471;
- Leminger Otakar, *Pozůstatky knihy počtů města Hory Kutny ve XIV. stol.*, in: *Kutnohorské příspěvky k dějinám vzdělanosti české*, Kutná Hora 1923, s. 3-16

- Malý Zbyněk, *Mincovní počty nejstarší městské knihy pražské z poč. XIV. stol.*, in: Numismatický sborník 1960, s. 87-128
- Mendl, Bedřich, *Hospodářské a sociální poměry v městech Pražských v letech 1378 až 1434*, část 3., 4., kap. 4. Berně a renty, 5. Vývoj blahobytu; domy jakožto prameny poznání hospodářského stavu, in: Český časopis historický 23, č. 1-2, Praha 1917, s. 74-84, 353-363
- Mezník Jaroslav, *Vývoj ceny rent a rentového vlastnictví v Brně ve 14. a 15. stol.*, in: Sborník prací Filosofické fakulty brněnské university, řada C-historická, č. 7, 1960, s. 203-213
- Mezník, Jaroslav, *Vlastnictví rent na Starém Městě počátkem 15. století*, in: Pražský sborník historický VII, Praha 1971, s. 50-96
- Neumann, Augustin Alois, *Nové prameny k dějinám husitství na Moravě*, in: Studie a texty k náboženským dějinám českým, sv. VI., Olomouc 1930, s. 156-160
- Nový Rostislav, *K mincovním počtům nejstarší městské knihy pražské z poč. 14. stol.*, in: Československý časopis historický č. 5, 1960, s. 696-701;
- Pánek, Jaroslav, *K edici knihy počtů města Loun*, in: Folia Historica Bohemica 1980, s. 311-318;
- Pátková, Hana, *Album pozdně středověkého písma. Jižní Čechy*, Svazek X. Městské knihy města Českého Krumlova 1424–1522, Příbram 2009
- Pátková, Hana, *Lózunka v Březnici na sklonku středověku*, in: Podbrdsko: sborník Státního okresního archivu v Příbrami, č. 8, Příbram 2001, s. 26-43
- Pátková, Hana, *Written sources concerning debts and loans in late medieval Czech towns*, in: A history of the credit market in Central Europe: the Middle Ages and early modern period, London – New York 2021 s. 89-100.
- Polesný, K., *Městská kniha Pelhřimovská z roku 1417*, in: Výroční zpráva c. k. reálného gymnasia v Pelhřimově, 1910-1911
- Polesný, Karel, *Znojenské berní knihy ze 14. a 16. století*, in: Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze, roč. 36, Praha 1928, s. 62-69.
- Polesný, Karel, *Znojmo v r. 1442 (statistická studie). Edice berního rejstříku z r. 1442 (svatoalžbět. termín)*, Znojmo 1932
- Rác, Jiří, *Poznámky k mělnickému rejstříku berně na Turky z roku 1503*, in: Středočeský sborník historický, sv. 5, Praha 1970, s. 25-38.
- Radimský, Jiří, *Berňová registra moravská z první poloviny 16. století*, in: Časopis Matice moravské, roč. 76, 1957, s. 288-383
- Šárová, Jarmila, *Nejstarší kniha města Březnice, 1454–1630*, diplomová práce, FF UK, Praha 1984
- Vaniš, Jaroslav, *Knihy počtů českých měst v druhé polovině 15. století. Příspěvek k městské diplomatice doby vlády Jiřího z Poděbrad*, in: Sborník historický, sv. 16, Praha 1968

Vogeler, Georg, *Die böhmischen Berna-Register als "Steuerbücher deutscher Territorien"?* in: *Böhmen und das Deutsche Reich : Ideen- und Kulturtransfer im Vergleich (13.-16. Jahrhundert)*, München, R. Oldenbourg 2009, s. 203-222.

Vojtíšek, Jan, *Daňový systém českých měst za vlády Lucemburků*, in: *Chrudim v době Karla IV.*, Chrudim 2016

Wágnerová, Kateřina (ed.), *Městská kniha Březnice z let 1454–1630*, diplomová práce, FF UK, Praha 2013

Zatschek Heinz, *Die Namengebung der Brünner Bürger nach dem Losungsbüchern 1343-1365*, in: *Zeitschrift für Sudetendeutsche Geschichte* 1, 1937

Žemlička, Josef, *The King and "His" Town of Litoměřice/Leitmeritz in Medieval Bohemia*, in: *Lords and towns in medieval Europe: the European Historic Towns Atlas Project [International Commission for the History of Towns]*, Ed. by Anngret Simms and Howard B. Clarke Farnham, Surrey [u.a.]: Ashgate 2015, s. 155-163.

Městské finanční knihy v evropských městech

Jappe, Alberts, W., *Mittelalterliche Stadtrechnungen als Geschichtsquellen*, in: *Rheinische Vierteljahrsblätter*, č. 23, 1958, s. 75-96

Mendl, Bedřich, *Breslau zu Beginn des 15. Jahrhunderts: eine statistische Studie nach dem Steuerbuche vom 1403*, in: *Zeitschrift des Vereins für Geschichte Schlesiens*, č. 63, 1929, s. 154-185

Mihm Margaret, *Mittelalterliche Stadtrechnungen im historischen Prozess. Die älteste Duisburger Überlieferung (1348-1449). Bd. 2. Register, Materialien, Glossar*, Köln-Weimar-Wien 2008

Mihm, Margret - Mihm, Arend, *Mittelalterliche Stadtrechnungen im historischen Prozess. Die älteste Duisburger Überlieferung (1348-1449), Bd. 1: Untersuchungen und Texte*, Weimar-Wien, 2007

Nabholz, Hans – Heigi, Friedrich (ed.), *Die Steuerbücher von Stadt und Landschaft Zürich des XIV. und XV. Jahrhunderts, 1: Die Steuerrödel des XIV. Jahrhunderts, 1357–1379*, Zürich 1918

Nabholz, Hans. - Hauser, Edwin (ed.), *Die Steuerbücher von Stadt und Landschaft Zürich des XIV. und XV. Jahrhunderts, 2/1. Steuergesetzgebung von 1401–1470, Steuerrödel von 1401–1450*, Zürich 1939

Raiser, Elisabeth, *Städtische Territorialpolitik im Mittelalter. Eine vergleichende Untersuchung ihrer verschiedenen Formen am Beispiel Lübecks und Zürichs*, in: *Historische Studien* 406, Matthiesen, 1969

Tandecki, Janusz, *Středověké finanční a účetní knihy toruňského Starého Města a jejich edice*, in: *Stav a perspektivy zpřístupňování středověkých a raně novověkých městských knih*, Ústí nad Labem 2010, s. 187-198

Vogeler, Georg, *Spätmittelalterliche Steuerbücher deutscher Territorien. Form und Verwendung, Teil 1: Überlieferung und formale Analyse*, in: *Archiv für Diplomatik. Schriftgeschichte, Siegel- und Wappenkunde*, 49, Köln-Weimar-Wien 2003, s. 165-295

Vogeler, Georg, *Spätmittelalterliche Steuerbücher deutscher Territorien. Form und Verwendung, Teil 2: Funktion und Typologie*, in: Archiv für Diplomatik 50, Köln-Weimar-Wien, 2004, s. 57-204

Katalogy českých a moravských městských knih

Čarek Jiří – Václav Hlavsa – Josef Janáček – Miluše Svobodová – Marie Pavlíková, *Městské a jiné úřední knihy archivu hlavního města Prahy (přehled)*, Praha 1956

Nový, Rostislav, *Městské finanční knihy doby předhusitské a husitské*, in: Zápisky katedry čs. dějin a archivního studia, Praha 1960

Nový, Rostislav, *Městské knihy v Čechách a na Moravě 1310-1526. Katalog*, Praha 1963

III. Mince, měna a metrologický systém v českých středověkých berních knihách

Vývoj měny a finančnictví v Čechách a na Moravě

Boublík, Jan - Hásková, Jarmila - Šikl, Vladimír, *K penězům doby poděbradské*, in: Numismatické listy 60, č. 6, Praha 2005, s. 161-175

Budaj, Marek - Richtera, Lukáš - Jankovič, Peter - Zmrzlý, Martin - Švec, Aleš, *Prvé denáre Žigmunda Luxemburského a problematika falšovania mincí v tomto období: EDS analýza pocínovaného dobového falza denára H 576*, in: Folia numismatica, supplementum ad Acta Musei Moraviae, sv. 27, č. 1, Brno 2013, s. 3-13

Castelin Karel, *Grossus pragensis. Der Prager Groschen und seine Teilstücke*, in: Arbeits- und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege 16/17, 1967, s. 665-714

Castelin, Karel O., *České mincovnictví v letech 1305-1310*, in: Numismatické listy, roč. 2, Praha 1947, s. 49-52

Černohorský, Ondřej, *Příspěvek k typologii a chronologii pražských grošů Vladislava II. Jagellonského z let 1471-1494*, in: Numismatický sborník, sv. 30/1, Praha 2016, s. 17-27

Černohorský, Ondřej, *Příspěvek k typologii pražských grošů Vladislava II. Jagellonského - typ Hásková XIX*, in: Numismatický sborník Sv. 31/1, Praha 2017, s. 59-63

Grossmannová, Dagmar - Hásková, Jarmila - Štefan, Jan, *Peníze v proměnách času. 5. Lucemburkové: Mince, medaile*, in: Acta numismatica Bohemiae, Moraviae et Silesiae 9, Ostrava 2006

Grossmannová, Dagmar, *Moravské středověké mincovnictví*, in: Poklady Moravy. Příběh jedné historické země, Brno 2010, s. 116-120; 121-124

Grossmannová, Dagmar, *Ženy a peníze v českých zemích ve středověku a novověku*, in: Theatrum historiae 6, Pardubice 2010, s. 235-247

- Hásková, Jarmila - Bajer, Jan, *Peníze v českých zemích do roku 1919*, Pacov 1996
- Hásková, Jarmila, *České, moravské a slezské mince 10.-20. století, Národní muzeum - Chaurova sbírka, sv. III, Pražské groše (1300-1526)*, Praha 1991
- Hásková, Jarmila, *Die Währungs- und Münzentwicklung unter den Jagellonen in Böhmen und Mähren (1471-1526)*, in: Sborník Národního muzea v Praze. Řada A – Historie 23, č. 1-2, Praha 1969, s. 1-99;
- Hlaváček, Ivan - Kašpar, Jaroslav - Nový, Rostislav, *Vademecum pomocných věd historických*, Jinočany 2002
- Kučerovská, Taťána, *Platební záznamy v Kosmově kronice*, in: Folia numismatica: supplementum ad Acta Musei Moraviae, sv. 26, č. 2, Brno 2012, s. 71-78
- Malaníková, Michaela, *Brněnské ženy 1343–1477 ve světle berních pramenů (Townswomen of Brno 1343–1477 in the light of the fiscal sources)*, 2005, Brno v minulosti a dnes 18, s. 21–42
- Mezinárodní konference k 700. výročí vydání Královského horního zákoníku "Ius regale montanorum" a měnové reformy krále Václava II.: Kutná Hora, 3.–5. říjen 2000*, Sekce 1: Horní právo; Sekce 2: Nerostná ložiska a krajina lidí; Sekce 3: Numismatika; Sekce 4, Společenské prostředí báňských měst, Kutná Hora 2000
- Mezník, Jaroslav, *Model oběhu peněz v pozdním středověku*, in: Pohledy do minulosti: Sborník příspěvků k šedesátinám Doc. PhDr. Vladimíra Lesáka, Hradec Králové 1994, s. 149-156
- Němečková, Věra, *Peníze jako historický artefakt*, in: Náchodsko od minulosti k dnešku: sborník příspěvků. In memoriam PhDr. Ladislav Hladký, CSc., Sv. 7, Liberec 2012, s. 95-102
- Němečková, Věra, *Česká numismatika - minulost, současnost a perspektiva*, in: Folia numismatica: supplementum ad Acta Musei Moraviae, sv. 31, č. 2, Brno 2017, s. 357-364
- Němečková, Věra, *Peníze posledních Přemyslovců a počátky české grošové měny*, in: Folia numismatica: supplementum ad Acta Musei Moraviae, sv. 21, Brno 2006-2007 [vyd. 2008], s. 91-101
- Němečková, Věra, *Neražené stříbro - platidlo středověku*, in: Sborník Národního muzea v Praze, řada A - historie, sv. 61, č., 1-2, 2007, s. 33-38
- Němečková, Věra – Sejbal, Jiří, *Nález mincí a slitkového stříbra z Černožic: Peníze posledních Přemyslovců a počátky české grošové měny*, Hradec Králové, 2006; Sejbal, Jiří, *Základy peněžního vývoje*, Brno 1997
- Nohejlová-Prátová, Emanuela, *Krátký přehled českého mincovnictví a tabulky cen a mezd*, Opava 1964, přehledem je i úvod ke knize téže, Krása české mince, Praha 1955
- Nohejlová-Prátová, Emanuela, *Základy numismatiky*, Praha 1986
- Nožička, Josef, *Hospodářský a měnový vývoj našich zemích*, Praha 1946
- Pánek, Ivo, *První české florény*, in: Numismatický sborník 19, Praha 1993, s. 7-21

- Pánek, Ivo, *K počátkům ražby pražských grošů* in: Numismatické listy, roč. 1964, č. 1, 1964, s. 1-9;
- Pánek, Ivo, *Váhy nejstarších pražských grošů*, in: NL, roč. XX, č. 5-6, 1965, s. 136-144;
- Pánek, Ivo, *Dodatek k inventáři půlgrošů Jana Lucemburského*, in: NL, roč. XXX, č. 1, 1978, s. 10-11;
- Pánek, Ivo, *Mincovní stříbro nejstarších pražských grošů*, in: NL, roč. XLIII, č. 2, 1988, s. 33-42
- Pánek, Ivo, *Technologie výroby střížků v kutnohorské mincovně na poč. 15. století*, in: Numismatické listy, roč. XXVII, č. 1, 1972, s. 1-8;
- Pánek, Ivo, *Stopa mincovní reformy Jana Lucemburského*, in: Numismatické listy, roč. XXVIII, č. 2, 1973, s. 33-45
- Pánek, Ivo, *K relativní chronologii vídeňských feniků 1358–1411*, in: NL, roč. XXII, č. 4, 1967, s. 100-111
- Pošvář, Jaroslav, *Měna v Čechách, na Moravě a ve Slezsku do počátku 20. století*, Praha 1977, německy pod titulem *Die Währung in den Ländern der Böhmischen Krone*, Graz 1970
- Sejbal, Jiří, *Dějiny peněz na Moravě*, Brno 1979
- Sejbal, Jiří, *Moravská mince doby husitské*, Brno 1965
- Sejbal, Jiří, *Pražský groš a jeho postavení v mezinárodním vývoji*, in: Mezinárodní konference k 700. výročí vydání Královského horního zákoníku "Ius regale montanorum" a měnové reformy krále Václava II. Kutná Hora, 3. - 5. říjen 2000, Sekce 3: Numismatika, Kutná Hora 2000, s. 5-7
- Sejbal, Jiří, *Základy peněžního vývoje*, Brno 1997
- Skalský, Gustav, *Stručný přehled vývoje českého mincovnictví*, Praha 1937
- Smolík, Josef, *Pražské groše a jejich díly*, Praha 1894
- Šimek, Eduard, *Česká numismatika k dějinám středověku a novověku. Přehled bádání a publikace jeho výsledků v letech 1990–1995*, in: Časopis Společnosti přátel starožitností 35, 105, č. 1, 1997, s. 17-29
- Štefan, Jan, *K metrologii středověkých mincí*, in: Numismatické listy, roč. L, č. 1, 1995, s. 18-21
- Štefan, Jan, *Bibliografický rejstřík moravských numismatických zpráv*, č. 1-16 (1956–1984), in: Folia numismatica: supplementum ad Acta Musei Moraviae, č. 4-5, Brno 1989–1990, s. 45-60
- Štefan, Jan, *Folia numismatica, č. 1-5: bibliografický rejstřík*, in: Folia numismatica: supplementum ad Acta Musei Moraviae, č. 6-7, Brno 1991–1992, s. 101-107;
- Štefan, Jan, *Folia numismatica, č. 6-11: bibliografický rejstřík*, in: Folia numismatica: supplementum ad Acta Musei Moraviae, č. 12-13, Brno 1997-1998, s. 101-106
- Štefan, Jan, *Folia numismatica, č. 12-17: bibliografický rejstřík*, in: Folia numismatica: supplementum ad Acta Musei Moraviae, č. 18-19, Brno 2003-2004 [vyd. 2005], s. 197-204;
- Štefan, Jan, *Folia numismatica, č. 18-25: bibliografický rejstřík*, in: Folia numismatica: supplementum ad Acta Musei Moraviae, sv. 26, č. 2, Brno 2012, s. 149-156

Štefan, Jan, *Příspěvek ke statistické metrologii grošové mince*, in: Dokumentace a prezentace dějin české mince a měny grošové doby v našich muzeích. Sborník příspěvků ze semináře numismatiků - Pardubice, 22.-23. října 1998, Pardubice 2002, s. 109-126

Vaniš, Jaroslav, *Příspěvek k měnovým poměrům doby Jiřího z Poděbrad*, in: Numismatické listy 16, Praha 1961, s. 65-77

Vencovský, František, *Měnová politika v české historii*, Praha 2001,

Vorel, Petr, *Od pražského groše ke koruně české. Průvodce dějinami peněz v českých zemích*, Praha 2000

Vorel, Petr, *Panovnická reprezentace na českých středověkých mincích*, in: Lesk královského majestátu ve středověku, Paseka, 2005, s. 135-141

Grošová měna

Castelin Karel, *Česká drobná mince doby předhusitské a husitské (1300-1471)*, Praha 1953

Castelin, Karel O., *Grossus pragensis. Der Prager Groschen und seine Teilstücke*, in: Arbeits- und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege. 16/17, 1967, s. 665-714

Castelin, Karel O., *Halb-Groschen und Vierundzwanzigstel-Groschen Wenzel IV. von Böhmen*, Praha 1936

Castelin, Karel O., *Halře Karla IV. a mincovní řád z roku 1378*, in: Numismatické listy 26, Praha 1971, s. 139-158

Castelin, Karel O., *Chebské mincovnictví v době grošové*, in: Numismatický sborník, č. 3, 1956, s. 71-114

Castelin, Karel O., *Kontramarky pražských grošů*, in: Numismatické listy 7, Praha 1962, s. 71-94

Castelin, Karel O., *Metrologické problémy kolem mincí s IO*, in: Numismatický sborník. 7, 1962, s. 149-167

Castelin, Karel O., *O drobných ražbách Jana Lucemburského (1310-1346)*, in: Numismatické listy, roč. 2, 1947, s. 83-89

Castelin, Karel O., *Rýnský zlatý a pražský groš*, in: Numismatické listy 13, Praha 1958, s. 165-169

Castelin, Karel, *O chronologii pražských grošů Jana Lucemburského*, Numismatický sborník 6, 1960, s. 129-167

Cihlář, Jan - Jeřábek, Tomáš, *Několik nepopsaných variant pražských grošů Jana Lucemburského a IV. skupina Castelinovy typologie*, in: Folia numismatica: supplementum ad Acta Musei Moraviae, sv. 27, č. 1, Brno 2013, s. 67-87

Cihlář, Jan, *Příběh pražského groše: stručný přehled historie a mincovnictví zemi Koruny české v době grošové (1300-1547)*, Praha 2020

- Cvak, Martin, *Corpus nummorum Bohemorum Kladnensium et Rakonicensium. Soupis numismatických regionálií okresů Kladno a Rakovník*, Rakovník-Kladno 2004
- Emmerig, Hubert, *Prager Groschen in den mittelalterlichen Münzfunden in Österreich und Bayern*, in: Numismatický sborník 24, Praha 2009 [vyšlo 2010], s. 151-202
- Hána, Jiří, *Několik neznámých variant pražských grošů jagellonského období*, in: Numismatický sborník, 21, Praha 2006, s. 191-195
- Hána, Jiří, *Pražské groše Václava IV. z let 1378-1419*, Klatovy 2003
- Hána, Jiří, *Úvahy o typologii a chronologii pražských grošů Jana Lucemburského*, in: Numismatický sborník, 22, Praha 2007, s. 107-114
- Hásková, Jarmila, *700. výročí vzniku české grošové měny*, in Numismatické listy 55, č. 5/6, 2000, s. 129-131
- Hásková, Jarmila, *Die Währungs- und Münzentwicklung unter den Jagellonen in Böhmen und Mähren (1471-1526)*, Sborník Národního muzea, A 23, 1969
- Hásková, Jarmila, *Příspěvek k chronologii pražských grošů Václava IV. z let 1378 až 1419. Diskusní poznámka*, Numismatický sborník 14, 1976, s. 15-26;
- Hásková, Jarmila, *Příspěvek k typologii, váze a jakosti pražských grošů krále Jiřího z Poděbrad*, in: Sborník příspěvků k oslavě jeho životního numismatického díla, Hradec Králové 1973, s. 77-85; táž, *Studie o jagellonských groších z let 1471-1526*, SNM 22, 1968, 121-176 (2. vydání, *Pražské groše z let 1471-1526. Vladislav II. - Ludvík I.*, Hradec Králové 1971).
- Nohejlová- Prátová, Emanuela, *Mincovníctví Jiřího z Poděbrad*, ČNM 129, 1960, s. 34-59;
- Nohejlová- Prátová, Emanuela, *Numismatické památky doby husitské*, ČNM 120, 1951, s. 14-33
- Pátková, Hana - Jenč, Petr - Peša, Vladimír, *Depot pražských grošů Václava IV. z Kravař (okr. Česká Lípa)*, in: Numismatický sborník, sv. 31/1, 2017, s. 121-123
- Pinta, Václav, *Studie o chronologii pražských grošů Karla IV. z let 1346-1378*, Numismatické listy, 26, Praha 1971, s. 71-80
- Pinta, Václav, *Typologie a chronologie pražských grošů Karla IV., 1346-1378*, Praha 2015
- Richtera, Lukáš, *Jednostranná ražba groše Václava IV. a její souvislost se zhoršující se kvalitou reliéfu pražských grošů*, in Folia numismatica: supplementum ad Acta Musei Moraviae, sv. 27, č. 1, Brno 2013, s. 53-66
- Simet, Pavel, *Pražské groše Karla IV.*, in: Památky, příroda, život: vlastivědný čtvrtletník Chomutovska a Kadaňska, roč. 48, č. 3, Chomutov 2016, s. 1-10
- Skalský, Gustav, *Mincovní reforma Václava II.*, ČČH 40, 1934, s. 12-32
- Smolík, Josef – Castelin, Karel – Pánek, Ivo, *Pražské groše a jejich díly*, Praha 1971

Nálezy mincí

Černohorský, Ondřej - Havrlant, Jaroslav - Richtera, Lukáš - Zmrzlý, Martin, *Dvě středověká falza z nálezů u Loun*, in: Numismatický sborník, sv. 31/1, 2017, s. 124-134

Hásková, Jarmila, *Chebské mince z 12. a 13. století*, Cheb 1972.

Krejčík, Tomáš, *K problematice ikonografie středověkých českých a polských ražeb*, in: Folia Historica Bohemica 4, Praha 1982, s. 408-411

Militký, Jiří, *Mincovníctví Jana Lucemburského v Čechách: Mincovna Kutná Hora, Zlaté florény Jana Lucemburského*, in: *Královský sňatek : Eliška Přemyslovna a Jan Lucemburský – 1310*, Praha 2010, s. 572-579

Nohejlová-Prátová, Emanuela, *Numismatické památky doby husitské*, in: Časopis Národního musea. Oddíl věd společenských, CXX, č. 1, Praha 1951, s. 14-33

Rozhoň, Martin, *Neznámý typ českého středověkého početního penízu*, in: Numismatický sborník 22, Praha 2007, s. 155-159

Vorlová, Dagmar, *Nejstarší míšeňské groše v královéhradeckém nálezů z poloviny 14. století a otázka typologie středověkých mincí*, in: Časopis Společnosti přátel starožitností 37/107, č. 2, 1999, s. 100-103

Mincovny

Hásková, Jarmila, *Vyšehradská mincovna na přelomu 10. a 11. století*, SNM-A 29, 1975, s. 105—160.

Honc, Jaroslav, *Objem výroby, mzdy a výdělky v kutnohorské mincovně v letech 1516 až 1544*, NS 14, 1976, s. 27-100;

Jaroslav Pošvář, *Moravské mincovny*, Brno 1970

Jelínek, Zdeněk, *Kutnohorské mincovní účty z druhé poloviny 15. a první poloviny 16. století*, NS 9, 1966, s. 129-179;

Leminger, Emanuel, *Královská mincovna v Kutné Hoře*, Kutná Hora 2003, 1. vyd. 1924

Leminger, Otokar – Vydavatelství a nakladatelství Martin Bartoš – Kuttna (ed.), *Práce o historii Kutné Hory, dolování a horním právu*, Kutná Hora 2009

Šimek, Eduard, *Dodávky stříbra a jeho zpracování v kutnohorské mincovně v 2. polovině 16. století. Rozbor mincovních účtů*, Sborník archivních prací 21/1, 1971, s. 171-184

Sociální vztahy v mincovnictví

Šimek, Eduard, *Kutnohorská „Kniha zápisů lůnů minciřských a stolic pregěřských“*. Příspěvek k otázce výrobních vztahů v českém mincovnictví 16. století, NS, 11, 1970, s. 41-101

Štroblová, Helena, *Minciři v sociální struktuře Kutné Hory v letech 1424-1547*, NS 16, 1983, s. 81-108

Štroblová, Helena, *Obec mincířů a pregéřů - korporace mincovních zaměstnanců v Kutné Hoře*, in: Práce z okresního archivu v Kutné Hoře, 1990

Evropské mincovnictví

Arnold, Paul, *Die sächsische Talerwährung von 1500 bis 1763*, in: Schweizerische numismatische Rundschau, sv. 59, 1980

Buck, Lienhard, *Die Münzen des Kurfürstentums Sachsen 1763 bis 1806*, Berlin 1981

Budaj, Marek, *Strieborné mince Žigmunda I. Luxemburského (1387-1437) a ich dopad na uhorské menové pomery*, in: Numismatické listy, roč. 73, č. 1-2, Praha 2018, s. 37-68

Fried, Torsten, *Peněžnictví a mincovnictví*, in: Císař Karel IV.: 1316-2016, první česko-bavorská zemská výstava, Praha 2017 s. 235-237

Haupt, Walther: *Sächsische Münzkunde*, Berlin 1974

Kiersnovski, Ryszard, *Pradzieje grosza*, Warszawa 1975.

Kiersnovski, Ryszard, *Wielka reforma monetarna XIII-XIV w.*, Warszawa 1969

Krug, Gerhard, *Die meißnisch-sächsischen Groschen 1338–1500*, in: *Veröffentlichungen des Landesmuseums für Vorgeschichte Dresden, Bd. 13*, Berlin 1974

Luschin von Ebengreuth, Arnold, *Das Münzwesen in Oesterreich im ausgehenden Mittelalter*, in: Jahrbuch für Landeskunde von Niederösterreich 13/14, 1914/1915, s. 252-280

Mäkeler, Hendrik, *A New Perspective on the Imperial Coinage*, in: Money and finance in Central Europe during the later Middle Ages, Basingstoke – Hampshire – New York 2016, s. 25-31

Pošvář, Jaroslav, *Polská mince v českých zemích*, in: Časopis Slezského muzea. Série B-vědy historické 10, č. 1, 1961, s. 48-61

Wagner, Herfried E., *Numismatische Zeugnisse für dynastische Allianzen von Böhmen, Österreich und Ungarn im Mittelalter bis zur Zeit der Jagiellonen: Erbansprüche der Feudalherren und nationale Interessen der Bevölkerung*, in: Numismatický sborník, sv. 31/2, Praha 2017, s. 252-265

Zaoral, Roman (ed.), *Money and finance in Central Europe during the later Middle Ages*, Basingstoke, Hampshire, New York, NY 2016

Zaoral, Roman, *Der Bayerische und der Böhmisches Pfennig: grenzüberschreitende Währungsräume in Hochmittelalter*, in: Tschechien und Bayern: Gegenüberstellungen und Vergleiche vom Mittelalter bis zur Gegenwart: Konferenzband des Collegium Carolinum, des Historicky ustav AV CR und des Hauses der Bayerischen Geschichte zur Bayerisch-Tschechischen Landesausstellung 2016/2017 in Prag und Nürnberg, München 2016, s. 29-49

Zaoral, Roman, *Introduction: Medieval Finance in Central European Historiography*, in: Money and finance in Central Europe during the later Middle Ages, Basingstoke – Hampshire – New York, 2016, s. 1-22.

III. 2. Metrologická literatura

- Bělohávek, Miloslav, *Staré míry, váhy a peníze*, Plzeň 1984
- Hladík Čestmír, *Metrologický přehled*, AČ 3, 1953, s. 87-114
- Hlaváček, Ivan - Kašpar, Jaroslav - Nový, Rostislav, *Vademecum pomocných věd historických*, 2. vyd. Jinočany 1994, s. 129-152
- Hoffmann, Gustav, *Metrologická příručka pro Čechy, Moravu a Slezsko do zavedení metrické soustavy*, Státní oblastní archiv v Plzni a Muzeum Šumavy v Sučici, 1984
- Hoffmann, Gustav, *Vývoj, stav a úkoly naší metrologie*, Archivní časopis, č. 24, 1974, s. 215-222
- Chvojka, Miloš –Skála, Jiří, *Malý slovník jednotek měření*, Praha 1982
- Krejčík, Adolf Ludvík, *Rejstřík jmenný a věcný k dílu Augusta Sedláčka, Paměti a doklady o staročeských mírách a váhách*, Praha 1933
- Mendl, Bedřich, *O hřivně pražské*, in: ČČH 32, 1926, s. 120-126,
- Sedláček, August, *Paměti a doklady o staročeských mírách a váhách*, Praha 1923
- Smolík, Josef, *Mnoho-li vážila staročeská hřivna*, in: Památky archeologické a místopisné 13, 1885, s. 169-178
- Suchánková, Miroslava, *Obilní míry*, in: Hlučínsko : vlastivědný časopis Muzea Hlučínska, roč. 1, č. 1 2011, s. 13-15
- Šimek, Eduard, *Soupis numismatických prací ing. Ivo Pánka*, NL 46, 1991, s. 182-183
- Štefan, Jan, *K metrologii středověkých mincí*, in: Numismatické listy 50, č. 1, 1995, s. 18-21
- Vlasáková, Olga, *Jak se dříve měřilo a vážilo*, in: Malovaný kraj : národopisný a vlastivědný časopis Slovácka 45, č. 3, 2009, s. 9

IV. Hospodářská a sociální struktura českých středověkých měst

IV. 1. Sociální struktura a majetkové vztahy v českých a moravských městech

- Borovský, Tomáš, *Městská rada, patriciát a střety o moc v českých a moravských středověkých městech. Přínos Jaroslava Mezníka urbánnímu dějepiscectví*, in: Časopis Matice moravské Brno, roč. 138, č. 2, Brno 2019, s. 337-352
- Borovský, Tomáš, *Měšťan*, in: Člověk českého středověku, Praha 2002, s. 392-412
- Borovský, Tomáš, *Společnosti středověkého města*, in: Královská města v životě země moravské, Brno 2012 s. 73-82
- Ebelová, Ivana, *Pražské městské elity středověku a raného novověku. 21. vědecké zasedání Archivu hlavního města Prahy 1. - 2. října 2002*, in: Archivní časopis / 53, č. 1, (2003) s. 21-24

Fejtová, Olga - Pešek, Jiří - Ledvinka, Václav (edd.), *Pražské městské elity středověku a raného novověku, jejich proměny, zázemí a kulturní profil. Sborník příspěvků z 21. vědecké konference Archivu hlavního města Prahy, uspořádané ve spolupráci s Institutem mezinárodních studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy ve dnech 1. a 2. října v Clam-Gallasově paláci v Praze*, in: Documenta Pragensia XXII, Praha 2004

Fejtová, Olga - Pešek, Jiří - Ledvinka, Václav (edd.), *Pražské městské elity středověku a raného novověku - jejich proměny, zázemí a kulturní profil. Sborník příspěvků z 21. vědecké konference Archivu hlavního města Prahy, uspořádané ve spolupráci s Institutem mezinárodních studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy ve dnech 1. a 2. října v Clam-Gallasově paláci v Praze*, in: Documenta pragensia 22, Praha 2004

Futák, Peter - Plaček, Miroslav - Vařeka, Marek, *Středověká města na Moravě a v sousedních zemích*, Hodonín 2009

Graus, František, *Městská chudina v době předhusitské*, Praha 1949

Hásková, Jarmila, *Sociální struktura Litomyšle a peněžní hotovosti jejích obyvatel na přelomu 15. a 16. století*, in: Sborník Národního muzea v Praze, řada A – historie, sv. 36, čís. 1, Praha 1982, s. 1–47

Chaloupka, Gracián, *Znojmo na rozhraní 14. a 15. věku (Počet obyvatel, majetkové rozdělení)*, in: Časopis Matice moravské, LXXXIII, 1964, s. 177

Kadeřábek, Josef, *Horní vrstva měšťanské společnosti v domácí historiografii pozdního středověku a raného novověku. Nástin terminologie a dalších směrů bádání*, in: Historická demografie 36, č. 1, 2012, s. 25–40

Kavka, František, *Majetková, sociální a třídní struktura českých měst v první polovině 16. století ve světle knih a rejstříků městské dávky*, in: Sborník historický, sv. 6, Praha 1959, s. 253–294.

Klápště, Jan, *Měšťané a lidé z města*, in: Člověk českého středověku, Praha 2002 s. 337–363

Ledvinka, Václav - Jíšová, Kateřina (edd.), *Města a šlechta ve středověku a raném novověku: výbor statí Václava Ledvinky: vydáno k životnímu jubileu autora*, Praha – Ústí nad Labem – Dolní Břežany, 2016

Lhoták, Jan, *Šosovní, nebo poddanské vesnice? K interpretaci pozemkového příslušenství zeměpanských měst ve středověku*, in: Český časopis historický, roč. 111, č. 3, Praha 2013, s. 517–562

Macek, Josef, *Třídní struktura Loun v r. 1460*, in: Časopis Společnosti přátel starožitností, roč. 58, Praha 1950, s. 157–170.

Mareš, Jan, *Požár a ekonomika středověkého města*, in: Poohří 4: Peníze a život. Sborník z konference konané v Lounech ve dnech 4. října 2013, Louny 2014, s. 26–37.

Mendl, Bedřich, *Hospodářské a sociální poměry v městech Pražských v letech 1378 až 1434: [Část 3., 4.] Kap. 4. Berně a renty. 5. Vývoj blahobytu; domy jakožto prameny poznání hospodářského stavu*, in: Český časopis historický, 23, č. 1–2, Praha 1917, s. 74–84, 353–363

Mendl, Bedřich, *Sociální krise měst ve století čtrnáctém*, in: ČČH 30, č. 1, 1924, s. 113

Mezník, Jaroslav, *Der ökonomische Charakter Prags im 14. Jahrhundert*, in: *Historica: Historical Sciences in Czechoslovakia*, vol. 17, Praha 1969, s. 43-91

Mezník, Jaroslav, *Feudální držba na Vyškovsku ve 14. a 15. století*, in: *Časopis Matice moravské* 109, č. 1, 1990, s. 59-82

Mezník, Jaroslav, *K otázce struktury českých měst v době předhusitské*, in: *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity – řada historická (C)*, roč. 14, č. 12, Brno 1965, s. 73-91

Mezník, Jaroslav, *Problém rozlišování měst, městeček a vesnic v 13.–15. století*, in: *Královská a poddanská města od své geneze k protoindustrializaci a industrializaci. Sborník příspěvků z mezinárodního odborného symposia uspořádaného ve dnech 5. - 6. října 2001 v Příboře, Ostrava 2002*, s. 17-22.

Mezník, Jaroslav, *Venkovské statky brněnských měšťanů ve 14. a 15. století*, in: *Sborník Matice moravské*, č. 79, 1960, s. 129-147

Mezník, Jaroslav, *Venkovské statky pražských měšťanů v době předhusitské a husitské*, in: *Rozpravy ČSAV, Řada společenskovední*, roč. 75, Praha 1965

Musílek, Martin, *Městská společnost a prostor: problémy a možnosti využití sociální topografie při výzkumu středověkých měst*, in: *Města ve středověku a raném novověku jako badatelské téma posledních dvou desetiletí: stati a rozšířené příspěvky z 30. vědecké konference Archivu hlavního města Prahy, uspořádané ve dnech 11. a 12. října v Clam-Gallasově paláci v Praze, Dolní Břežany 2013*, s. 23-41

Nodl, Martin - Antonín Malaníková, Michaela - Mozejko, Beata (edd.), *Středověké město: politické proměny a sociální inovace*, *Colloquia mediaevalia Pragensia* 20, Praha 2019

Nodl, Martin, *Elity v českých a moravských pozdně středověkých městech jak badatelský a interpretační problém*, in: *Documenta Pragensia XXII, Pražské městské elity středověku a raného novověku – jejich proměny, zázemí a kulturní profil*, Praha 2004, s. 23-49.

Nodl, Martin, *Chudí a bohatí. Možnosti a a meze studia spodních sociálních vrstev v pozdně středověkých městech*, in: *Středověké město: politické proměny a sociální inovace. Colloquia mediaevalia Pragensia* 20, Praha 2019, s. 189-206

Nodl, Martin, *Sociální svět středověkého města*, in: *Colloquia mediaevalia Pragensia* 5, Praha 2006

Nodl, Martin, *Středověká prosopografie. Jaroslav Mezník na svébytné cestě*, in: *Časopis Matice moravské*, roč. 138, č. 2, Brno 2019, s. 353-366

Nodl, Martin, *Úvodní zamyšlení: středověké město jako prostor zkoumání politických a sociálních dějin*, in: *Středověké město: politické proměny a sociální inovace, Colloquia mediaevalia Pragensia*, Praha: Filosofia, 2019, s. 7-11

Pirenne, Henri - Mendl, Bedřich (překlad), *Středověká města: studie z dějin hospodářských a sociálních*, in: *Sbírka překladů vybraných prací historických*, sv. 1, Praha 1928,

Šmahel, František, *Člověk českého středověku*, Praha 2002

Šmahel, František, *Návraty k pramenům - Studie k počátkům husitského Tábora*, Praha 2021

Švábenský, Mojmír, *K hospodářským dějinám Brna v období 1243–1411*, in: Brno, významné centrum řemesel, průmyslu a obchodu 1243–1993. Celostátní symposium k 750. výročí udělení městských práv Brnu 9. a 10. června 1993, s. 177-256

Tomas, Jindřich, *Hospodářské a sociální poměry v pražských městech v letech 1518–1547*, in: *Pražský sborník historický*, č. 7, 1972, s. 62-96

Velička, Tomáš, *Od spolupráce ke konkurenci: lounští a jejich vztahy k jiným městům ve středověku*, in: *Poohří 4: peníze a život : sborník z konference konané v Lounech ve dnech 4. října 2013*, Louny 2014, s. 47-68.

Veselský, Petr Miloslav, *Královské horní město Hora Kutná: úplný děje- a místopis. Díl 1. Od počátku města až do roku 1424; Díl 2. Od roku 1424 až do roku 1500; Díl 3. Děje od roku 1501 až do roku 1600*, Kutná Hora 2008,

Žemlička, Josef, *Ekonomika českých zemí v období přechodu od raného k vrcholnému feudalismu*. in: *Folia Historica Bohemica*, 1, Praha 1979, s. 109-129

Populační vývoj

Nodl, Martin, *Populační vývoj Stříbra v letech 1380-1419. Integrace - fenomén dějin středověkého města. Věnováno Františku Hoffmannovi k 80. narozeninám*, in: *Minulostí Západočeského kraje*, Plzeň: Archiv města Plzně 35, 2000, s. 7-47,

Nodl, Martin, *Populační nesoběstačnost středověkého města*, in: *Středověké město a jeho obyvatelia = Medieval town and its inhabitants*, Bratislava 2017, s. 253-260

Genderová studia

Antonín Malaníková, Michaela, *Brněnské ženy 1343–1477 ve světle berních pramenů*, in: *Brno v minulosti a dnes. Sborník příspěvků k dějinám a výstavbě Brna*, č. 18, Brno 2005, s. 21-41

Antonín Malaníková, Michaela, *Oddělené sféry, nebo komplementarita? Interakce mužů a žen na pozadí středověkého města*. in: *Theatrum historiae*, Pardubice: Univerzita Pardubice 5, 2009, s. 215-225,

Kras, Paweł - Nodl, Martin, *Úvodní zamyšlení: manželství v pozdním středověku*, in: *Manželství v pozdním středověku: rituály a obyčej*, Praha 2014 s. 7-11,

Krzenek, Thomas, *Měšťanka*, in: *Člověk českého středověku*, Praha 2002 s. 413-435.

Le Goff, Jacques – Bosáková, Lada a kol., *Muži a ženy středověku*, Praha 2013

Pátková, Hana, *Ženy ve středověkých berních rejstřících*, in: *Documenta Pragensia XIII*, Praha – Archiv hlavního města Prahy 1996, s. 47-55

Patriciát

Mezník, Jaroslav, *Z problematiky středověkého patriciátu*, in: Československý časopis historický 11 [61], č. 5, Praha 1963, s. 628-637,

Mezník, Jaroslav, *Brněnský patriciát a boje o vládu města ve 14. a 15. století*, in: Brno v minulosti a dnes 4, 1962, s. 247-349

Komárková, Hana, *Vratislavská hra o moc - příspěvek k možnostem bádání nad strategiemi vládnoucích elit středověkého měšťanstva na příkladu vratislavské rodiny Bancků*, in: Středověké město: politické proměny a sociální inovace. Colloquia mediævalia Pragensia, Praha 2019 s. 89-111

Evropská města

Hay, Denys - Brabcová, Kateřina, *Evropa pozdního středověku 1300-1500*, Praha 2010

Hrochová, Věra, *Současný stav bádání o středověkém městě v jihovýchodní Evropě*, in: Československý časopis historický 25 [75], Praha, č. 4, 1977, s. 585-606

Inderwies, Stefan, *Kleine Stadt, grosse Bedeutung? Die Stadtgeschichtsforschung in Holstein - ein Forschungsüberblick*, in: Města ve středověku a raném novověku jako badatelské téma posledních dvou desetiletí: stati a rozšířené příspěvky z 30. vědecké konference Archivu hlavního města Prahy, uspořádané ve dnech 11. a 12. října v Clam-Gallasově paláci v Praze, Dolní Břežany 2013, s. 477-510

Isenmann, Eberhard, *Die deutsche Stadt im Mittelalter 1150–1550*, Wien-Köln-Weimar 2012

Mezník, Jaroslav, *Rozmach Evropy ve středověku*, in: Vybrané kapitoly z dějin. Sborník textů přednášek, uskutečněných za podpory Vzdělávací nadace Jana Husa v rámci projektu Člověk - technik – občan, Brno 2000 s. 82-87

Miller, Jaroslav, *Uzavřená společnost a její nepřátelé. Město středovýchodní Evropy*, Praha 2006,

Musílek, Martin, *Mezinárodní symposium "Evropská města ve středověku"* [Wien, 14. - 17. 10. 2008], in: Český časopis historický, 107, č. 1, Praha 2009, s. 231-233.

Nodl, Martin, *Polský koncept studia sociální topografie středověkého města*, in: Kolokvium Praha - Wrocław 1998, Praha 1999, s. 305-311

Opll, Ferdinand – Sonnlechner, Christoph (edd.), *Europäische Städte im Mittelalter*, Innsbruck-Wien-Bozen 2010

Piekalski, Jerzy, *Transformace měst středověké střední Evropy. Prostorová struktura*, in: Kolokvium Praha - Wrocław 1998, Praha 1999 s. 21-42

Scott, Tom, *The City-State in Europe, 1000–1600*, Oxford 2012

Skalská, Monika - Lukačka, Ján, *Stredoveké mesto ako miesto stretnutí a komunikace*, in: Historický zborník, Matica slovenská 20, č. 1, Martin 2010, s. 175-179

Štefánik, Martin a kol., *Stredoveké mesto a jeho obyvatelia: Medieval town and its inhabitants*, Bratislava 2017

Štefánik, Martin, *Žigmund a stredoslovenské banské mesta*. in: Středověké město: politické proměny a sociální inovace, Praha 2019 s. 147-187

IV. 2. Povolání obyvatel (zemědělská činnost, řemesla, cechy, obchod)

Cechy

Jordánková, Hana -Sulitková, Ludmila, *Hlavní tendence brněnské řemeslné výroby od počátků města do zániku cechovního sdružení*, in: Brno, významné centrum řemesel, průmyslu a obchodu 1243–1993. Celostátní sympozium k 750. výročí udělení městských práv Brnu 9. a 10. června 1993, s. 15-37

Ledvinka, Václav - Pešek, Jiří (edd.), *Od středověkých bratrstev k moderním spolkům: sborník referátů a materiálů ze 17. vědecké konference Archivu hlavního města Prahy, uspořádané ve spolupráci s Institutem mezinárodních studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy a Südosteuropa Institut Wien-Aussenstelle Brno ve dnech 5. a 6. října 1999 v Clam-Gallasově paláci, Husova 20, Praha I-Staré Město*, in: Documenta Pragensia 18, Praha 2000

Lehmannová, Martina, *Řemesla v pořádku: historie profesního sdružení pražských řemeslníků od středověku po současnost*, Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2014

Mendl, Bedřich, *Počátky našich cechů*, in: ČČH, 1927, s. 1-13, 307-346

Myšička, Martin, *Statuta potravinářských řemesel královského města Mostu 16.-18. století. Příspěvek k dějinám cechů*, in: Města severozápadních Čech v raném novověku, Ústí nad Labem 2000, s. 133-148

Pátková, Hana, *Bratrstva a cechy v Českém Krumlově v době jagellonské*, in: Českokrumlovsko v době jagellonské 1470-1526, 1998 s. 62-69

Pilarová, Terezie, *Otázka kontinuity mezi římskými collegii a středověkými arti*, in: Historica Olomucensia, sv. 54, Olomouc 2018, s. 13-31.

Smrž, Jiří, *Cechy v pražských městech od prvních zpráv ve 13. století až do jejich zrušení v roce 1860*, in: Documenta pragensia monographia, sv. 37, Praha 2019

Řemesla

Hoch, Aleš, *Středověká kožedělná produkce z Českých Budějovic v odrazu hmotné kultury*, in: Archeologické výzkumy v jižních Čechách, sv. 31, České Budějovice 2018, s. 253-277

Krajíc, Rudolf, *Dům rodiny Vaverkových na Tábořském náměstí. Příspěvek k dějinám řemesla a obchodu na sklonku středověku*, in: Husitský Tábor, 15, 2006, s. 249-316.

Mezník, Jaroslav, *Pražská řemesla počátkem 15. století*, in: Pražský sborník historický 7, Praha 1972, s. 5-38

Pochmanová, Kateřina, *Pozdně středověká hrnčířská pec Rakovník*, in: Věstník Musejního spolku král. města Rakovníka a okresu rakovnického, Rakovník: Musejní spolek Roč. 41, 2003, s. 19-21

Štroblová, Helena, *Mincíři v sociální struktuře Kutné Hory v letech 1424–1547*, in: Numismatický sborník, roč. 16, Praha 1983, s. 81-107

Winter, Zikmund, *Dějiny řemesel a obchodu v Čechách v XIV. a XV. století*, Praha 1906

Obchod

Favier, Jean - Dvořáková, Věra (překlad), *Zlato a koření. Zrod obchodníka ve středověku*, Praha 2006

Flodrová, Milena, *Problematika pramenů k dějinám brněnských řemesel*, in: Brno, významné centrum řemesel, průmyslu a obchodu 1243–1993. Celostátní sympozium k 750. výročí udělení městských práv Brnu 9. a 10. června 1993, s. 10-14

Fröhlich, Jiří - *Pokus o rekonstrukci středověkých dálkových komunikací kolem královského města Písku*, in: Výběr. Časopis pro historii a vlastivědu jižních Čech. Roč. 50, č. 4, 2013, s. 272-275

Hoffmann, František, *Řemeslník a kupec*, in: Člověk českého středověku, Praha 2002, s. 364-389

Jišová, Kateřina - Hrdina, Jan (edd.), *Radnice, rynek a tržiště: místa setkávání, obchodu a reprezentace ve středověkých a raně novověkých městech*, in: Documenta Pragensia. Supplementa, Praha 2017

Mezník, Jaroslav, *Hnutí řemeslníků a chudiny v Brně roku 1378*, in: Československý časopis historický, 9 [59], č. 5, 1961, s. 637-651

Ubr, Pavel, *Historie řemesla řeznického ve Žďáře*, in: Západní Morava: vlastivědný sborník Brno: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, roč. 2, 1998, s. 34-60.

IV. 3. Způsob zápisu jmen

Pastyřík, Svatopluk, *Antroponyma v královéhradeckém cechu krejčích a postríhačů v 16. století*, in: Východočeské listy historické 17-18, Hradec Králové: Ústav historických věd PdF VŠP v Hradci Králové 2001, s. 379-383

Skutil, Jan, *Druhy jednotlivých řemesel a jejich vliv na příjmení 14. století (podle knih počtů města Brna)*, in: Brno, významné centrum řemesel, průmyslu a obchodu 1243–1993. Celostátní sympozium k 750. výročí udělení městských práv Brnu 9. a 10. června 1993, s. 109-115

Skutil, Jan, *Zu den Personennamen der Stadt Brünn im 14. Jahrhundert (Verwendung von Toponymen bei der Bildung von Personennamen)*, in: Zeitschrift für Slavische Philologie, svazek 37, č. 1 (1973), s. 39-51

IV. 4. Národnostní skladba

Čapský, Martin, *Příspěvek k problematice pozdně středověké městské imigrace: opavští měšťané v Krakově*, in: Sociální svět středověkého města, Colloquia medievalia Pragensia 5, Praha 2006 s. 97-105.

Kocman, Pavel, *International Workshop 'Jews in the Medieval Town. Urban Space in the Middle Ages - A Place of Coexistence and Conflicts'*, in: *Judaica Bohemiae*, roč. 49, č. 1, Praha 2014, s. 117-119

Mezník, Jaroslav, *Národnostní složení předhusitské Prahy*, in: *Sborník historický*, sv. 17, 1970, s. 5-30

Nodl, Martin, *Sociální aspekty pozdně středověkého přistěhovalectví*, in: *Sociální svět středověkého města*, *Colloquia mediaevalia Pragensia* 5, Praha 2006 s. 3-97

Pešek, Jiří, *Národnostní skupiny, menšiny a cizinci ve městech: Praha středověku i novověku ve středoevropském poznání*, in: *Jeho Praha. Výbor statí Jiřího Peška k dějinám Prahy: vydáno k životnímu jubileu autora*, Praha 2014 s. 95-111

Šmahel, František, *Národ v českém středověku*, in: *Společenskovední předměty*, čtvrtletník pro pedagogii základních a středních škol, roč. 6, č. 2, Praha 2006/2007, s. 3-6

IV. 5. Náboženství, školství

Bláhová, Marie, *Pražské školy předuniverzitního období*, in: *Škola a město: sborník příspěvků z konference "Škola a město" konané ve dnech 5. - 6. října 1992*, *Documenta Pragensia* XI, Praha 1993 [vyd. 1994], s. 26-39

Borový, Klement (ed.), *Libri erectionum archidiocesis Pragensis saeculo XIV. et XV., Liber III (1385–1390)*, Praha 1879

Mandzák, Ondrej, *Rakovnický děkanát v pozdním středověku*, diplomová práce, FF UK, 2014

Pařez, Jan, *Kláštery na Novém Městě pražském do husitských válek a jejich právní a ekonomické postavení v městském prostředí*, in: *Documenta Pragensia* XVII, Praha – Archiv hlavního města Prahy 1998, s. 75-91

Pátková, Hana, *Farní obvody na Slánsku a Rakovnicku v pozdním středověku: možnosti využití raně novověkých tzv. farářských relací k rekonstrukci jejich územního rozsahu*, in: *Sborník archivních prací*, roč. 65, č. 2, 2015, s. 307-339

Pátková, Hana, *Ke kultovní činnosti řemeslnických sdružení ve 14. a 15. století*, in: *Brno v minulosti a dnes. Sborník příspěvků k dějinám a výstavbě Brna 12*, Brno 1994, s. 169-174.

Pátková, Hana, *Kláštery, cechy, bratrstva v pozdně středověkých českých městech*, in: *Klasztor w mieście średniowiecznym i nowożytnym*, Wrocław 2000, s. 323-328

Pátková, Hana, *Novoměstská zbožnost – kultovní činnost bratrstev a cechů na Novém Městě pražském ve středověku*, in: *Documenta Pragensia*, Praha – Archiv hlavního města Prahy 1998, s. 93-103

Pátková, Hana, *Pražské elity a vizitační protokol arijáhna Pavla z Janovic*, in: *Documenta Pragensia* XXII, Praha – Archiv hlavního města Prahy 2004, s. 67-79

Razím, Vladislav, *Sakrální stavby v systému obrany středověkých měst*, in: *Archaeologia historica* 21. Sborník příspěvků přednesených na 27. celostátní konferenci archeologů středověku s hlavním zaměřením na středověký laický a církevní svět, Hradec Králové 16.-20. října 1995, Brno 1996, s. 151-167

Renner, Jan, *Dějiny kostela svatého Jiljí u Rakovníka*, Rakovník, 1937

Šimůnek, Robert, *Český Krumlov v 15. století: pozdně středověké město jako jeviště sakrální reprezentace*, in: *Český Krumlov. Od rezidenčního města k památce světového kulturního dědictví*, České Budějovice 2010, s. 475-520

Šimůnek, Robert, *Městský farní kostel ve středověkých Čechách jako "sociální prostor"*, in: *Městský farní kostel v českých zemích ve středověku*, Praha 2015 s. 9-51

V. Rejstříky berně a královského úroku města Rakovník z let 1436–1449 [1450]

Literatura věnovaná Rakovníku ve středověku

Cechner, Antonín, *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Rakovník*, II. díl, Praha 1913

Černý Jan, *Archiv města Rakovníka 1319-1945 (1962), Inventář*, Státní oblastní archiv v Praze – Státní okresní archiv Rakovník, Rakovník 2010, s. I – III

Černý, Jan - Zilynskyj, Bohdan (edd.), *Studie Rostislava Nového o nejstarších rakovnických městských knihách*, in: *Rakovnický historický sborník* 6/2005, s. 121–130

Durdík, Tomáš, *Nejbližší zázemí hradu Křivoklát*, in: *Archaeologia historica*, 1999, roč. 24, č. 1, s. 263

Durdík, Tomáš, *Výzkum manského domu na Křivoklátě: (předběžné sdělení)*, in: *Archaeologia historica*, roč. 13, Brno 1988, s. 285-298.

Kočka, Václav, *Dějiny Rakovnicka*, Chrást'any 2009, reprint původního vydání z roku 1936

Koula, Vít. *Aleš Holický ze Šternberka. Šlechtic a politik polipanské doby*, Diplomová práce, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha, 2015

Levý František, *Dějiny královského města Rakovníka*, Rakovník 2010, reprint původního vydání z roku 1896

Líbal, Dobroslav – Baštová, Markéta, *Rakovník. Stavebně historický průzkum historického jádra města*, Státní ústav pro rekonstrukce památkových měst a objektů v Praze, Praha, 1972

Mayerová Renata, *Rejstříky berně a královského úroku města Rakovníka 1436–1449*, diplomová práce, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, Praha 1987

Nachtmannová Alena, *Stavební činnost v Rakovníku v letech 1515-1530 ve světle rakovnické knihy počtů*, in: *Rakovnický historický sborník*, č. 1, 2000, s. 7-25

- Novák, David, *Drobná vrchnostenská sídla 13.-17. století v kontextu krajiny Křivoklátska a širšího okolí*, in: *Archaeologia historica*, roč. 38, č. 2, Brno 2013, s. 463-489
- Paulová, Olga, *Správa Rakovníka v 16. století do povýšení na královské město roku 1588*, diplomová práce, Filozoficko-historická fakulta univerzity Karlovy v Praze, Praha, 1959;
- Renner, Jan, *Rakovnicko a Rakovník od nejstarších dob až do nastoupení Ferdinanda II.*, SOA Praha - SOKA Rakovník, f. Jan Renner – osobní fond, kart. č. 3, strojepis
- Sedláček August, *Hrady, zámky a tvrze království českého VIII*, Praha 1891, s. 23
- Staňková, Blanka, *Křivoklátsko, jeho historie, významné osobnosti a možnosti využití ve výuce vlastivědy*, diplomová práce, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2006, s. 12
- Sýkora, Michal, *Aleš Holický ze Šternberka a česká šlechta v první polovině 15. století*, bakalářská práce, Filozofická fakulta, Univerzita Karlova, 2016
- Šandera, Martin, *Spojené východočeské landfrýdy. Specifické pojetí landfrýdní instituce v českých dějinách*, in: *Východočeský sborník historický* 28, Pardubice 2015, s. 120-121
- Šandera, Martin, *Východočeská šlechta v polipanském bezvládí, poděbradské a jagellonské éře – I. část*, in: *Východočeské listy historické*, č. 17-18, 2001, s. 89-116
- Urbánek, Rudolf, *Věk Poděbradský I.*, Praha 1915, s. 145
- Vojtíšek, Václav, *Výbor z rozprav a studií*, Praha 1953
- Zenklová, K., *Správa města Rakovníka v pozdním středověku*, diplomová práce, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2014
- Zenklová, Kateřina, *Městská správa a diplomatická produkce pozdně středověkého Rakovníka*, in: *Sborník archivních prací LXVI*, Praha 2016, s. 38-144
- Slovníky, lingvistická literatura**
- Lamprecht, Arnošt - Šlosar, Dušan - Bauer, Jaroslav, *Historická mluvnice češtiny*, Praha 1986
- Nechutová, Jana, *Středověká latina*, Brno 1995
- Šimek, František, *Slovníček staré češtiny*, Praha 1947
- Voleková, Kateřina, *Latinsko-český slovník Klementinský (becná charakteristika, analýza překladu sloves, edice)*, diplomová práce, FF UK, Praha 2009
- Slovníky přístupné v rámci internetových zdrojů:**
- Bělič, Jaromír – Kamiš, Adolf – Kučera, Karel, *Malý staročeský slovník*, Praha 1979;
<https://vokabular.ujc.cas.cz/hledani.aspx?hw=vozba>, 15. 3. 2021
- Karlík, Petr – Nekula, Marek – Pleskalová, Jana (edd.), *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny*, URL: <https://www.czechency.org/slovník/PRÉTERITUM> [cit. 27. 3. 2021]

Slovník středověké latiny v Českých zemích, elektronická verze 2.1, Filosofický ústav AV ČR, v. v. i., 2019 [cit. 27. 3. 2021]. Dostupné z: <http://lb.ics.cas.cz/#cs>

Vokabulář webový: webové hnízdo pramenů k poznání historické češtiny [online]. Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i., oddělení vývoje jazyka. © 2006–2020. Verze dat 1.1.15 [cit. 27. 3. 2021]. Dostupné z: <https://vokabular.ujc.cas.cz>

Paleografie

Pátková, Hana, *Česká středověká paleografie*, České Budějovice 2008

Filigranologie

Briquet, Charles-Moï se, Les filigranes. Dictionnaire historique des marques du papier dès leur apparition vers 1282 jusqu'en 1600 avec 39 figures dans le texte et 16 112 fac-similés de filigranes, Paris 1907, dostupné online v rámci projektu Rakouské akademie věd (Die Österreichische Akademie der Wissenschaften): <http://briquet-online.at/14784>

Piccard, Gerhard: Die Wasserzeichenforschung als historische Hilfswissenschaft, in: Archivalische Zeitschrift 52 (1956), dostupné online v rámci projektu Státního archivu ve Stuttgartu (Hauptstaatsarchiv Stuttgart): <https://www.piccard-online.de>

Wasserzeichen Informationssystem, projekt Landesarchiv Baden-Württemberg: URL: <https://www.wasserzeichen-online.de/wzis/struktur.php?po=70030> [6. 3. 2021]

Historická chronologie

Bláhová, Marie, *Historická chronologie*, Praha 2001

Metodika historické práce

Hroch, Miroslav, *Úvod do studia dějepisu*, Praha 1985, s. 86-223

Zwettler, Otto–Vaculík, Jaroslav–Čapka, František, *Úvod do studia dějepisu a technika historikovy práce*, Brno 1996

Ediční pravidla pro vydávání středověkých pramenů

Bächtold, Hermann, *Über den Plan einer Edition der deutschen Zolltarife des Mittelalters*, in: Vierteljahrschrift für Sozial- und Wirtschaftsgeschichte, 11, č. 4, 1913, s. 515-532

Daňhelka Jiří, *Směrnice pro vydávání starších českých textů*, in: Husitský Tábor 8, 1985, s. 285-301

Ryba Bohumil, *Pravidla pro transkripci latinských literárních rukopisů*, nevydaný rukopis;

Vidmanová Anežka, *K vydávání latinských textů české provenience ze 14. a 15. století*, in: Husitský Tábor 8, 1985, s. 271-283

Literatura využitá pro rozbor knihy

Roubík, František – Haas, Antonín – Kollmann, Josef – Fiala, Zdeněk, *Slovníček archivní terminologie*, Praha 1954

Đurovič, Michal, *Restaurování a konzervování archiválií a knih*, Litomyšl 2002 s. 234

Internetové zdroje

Databáze Czech Medieval Sources online, kterou poskytuje výzkumná infrastruktura LINDAT/CLARIAH-CZ (<https://lindat.cz>) podporovaná MŠMT ČR (projekt č. LM2018101), <https://sources.cms.flu.cas.cz/src/index.php>

Zágora, Marek, *Jiří z Poděbrad 1420/1471. Život husitského krále Jiřího z Poděbrad. 6. část: Ženy v životě Jiřího z Poděbrad (1420–1471)*. Dostupné z: <http://www.stavitele-katedral.cz/jiri-z-podebrad-1420-1471-zivot-husitskeho-krale-jiriho-z-podebrad-6-cast-zeny-v-zivote-jiriho-z-podebrad-1420-1471/> [cit. 21. 3. 2021]

Geoprohlížeč, Zeměměřický úřad, Copyright © 2010 ČÚZK: <https://ags.cuzk.cz/geoprohlizec/> [cit. 2. 3. 2022]

Prameny vydané

Edice pramenů k dějinám církevní správy

Emler, Josef (ed.), *Libri confirmationum ad beneficia ecclesiastica pragensis archidioecesis. Liber octavus, nonus et decimus ab anno 1421 usque ad annum 1436*, Praha 1889, s. 7, srv. Levý, František, *Dějiny královského města Rakovníka*, Rakovník 2010 (reprint původního vydání z roku 1896), s. 11

Podlaha, Antonín (ed.), *Libri erectionum archidioecesis pragensis saeculo XIV. et XV., Liber VI (1397–1405)*, Praha 1927

Edice archivních dokumentů k dějinám měst

Čelakovský, Jaromír (ed.), *Codex iuris municipalis, díl I, privilegia pražských měst*, Praha 1886, s. 39-41

Čelakovský, Jaromír (ed.), *Codex iuris municipalis regni Bohemiae, privilegia regalium civitatum provincialium annorum 1225–1419; Sběrka pramenů práva městského království českého, díl II., privilegia královských měst venkovských z let 1225–1419*, Praha 1895, s.181-183

Čelakovský, Jaromír – Fridrich, Gustav (ed.), *Codex juris municipalis regni Bohemiae, díl III., privilegia královských měst venkovských z let 1420–1526*, Praha 1948

Čelakovský, Jaromír, *Soupis rukopisů chovaných v archivu král. hlav. města Prahy*, Praha 1907

Jireček, Hermenegild (ed.), *Codex iuris Bohemici, II/1*, Praha 1896

Mareš, František (ed.), *Prokopa Písaře N. města pražského Praxis Cancellariae*, Praha 1908

Pertz, Georg Heinrich (ed.), *Monumenta Germaniae Historica. Scriptores (in Folio)*, 17, Hannover 1861, s. 632

Šebánek, Jindřich – Dušková, Sáša, *Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemie V/2*, Praha 1974

Edice městských finančních knih

Beránek, Karel – Dvořák, Miloš (ed.), *Rentovní rejstřík města Českého Brodu z r. 1449*, in: Archivní prameny Kolínska, Kolín 1997, s. 3-91;

Böhm, Leo – Oberdorffer, Kurt, *Zur Geschichte der Stadt Brüx*, Jablonec nad Nisou, s. 28

Emler Josef (ed.), *Ein Bernaregister des Pilsner Kreises vom Jahre 1379*, Praha 1876

Fialová, Anděla – Hejnic, Josef, *Český Krumlov v době husitské (podle rejstříku městské sbírky z roku 1424)*, in: Sborník Národního muzea v Praze, řada A – Historie, sv. XXIX, č. 1, Praha 1975, s. 1-50

Hoffmann František (ed.), *Rejstříky městské sbírky jihlavské z let 1425-1442*, in: Archiv Český XL/1, Praha – Jihlava 2004;

Hrdina, Jan, *Liber summarius bernarum Nove Civitatis Pragensis: příjmy a výdaje Nového Města pražského v letech 1411–1418: (úvod a edice)*, in: Pražský sborník historický, sv. 43, Praha 2015

Klír, Tomáš, *Knihy chebské zemské berně z let 1438 a 1456, Libri civitatis X*, Praha – Ústí nad Labem – Dolní Břežany, 2016

Mendl, Bedřich (ed.), *Knihy počtů města Brna z let 1343–1365*, Brno 1936;

Myšička Martin (ed.) ve spolupráci s Ivanou Ebelovou a Helenou Hasilovou, *Rejstřík stavby děkanského kostela Nanebevzetí Panny Marie v Mostě 1517–1519*, in: Libri civitatis II., Ústí nad Labem 2006 (vyšlo 2007)

Neumann, Augustin Alois, *Nové prameny k dějinám husitství na Moravě*, in: Studie a texty k náboženským dějinám českým, sv. VI., Olomouc 1930, s. 156–160

Pátková Hana (ed.), *Berní knihy Starého Města pražského (1427–1434)*, Praha 1996;

Mendl, Bedřich, *Sociální krise měst ve století čtrnáctém*, in: ČČH 30, č. 1, 1924, s. 120

Pelikán, Josef, *Sousedé města Domažlic vr. 1400*, in: ČSPSČ 46, 1938, s. 218-220

Polesný Karel (ed.), *Dědické knihy (Registra hereditarum) města Znojma z r. 1363 a z r. 1397*, Znojmo 1928; k edici recenze B. Mendla, ČAŠ 6, 1928, s. 171-176 a V. Hrubého, ČMM 52, 1928, s. 380-385

Sulitková Ludmila a kol., *Stav a perspektivy zpřístupňování středověkých a raně novověkých městských knih*, in: Ústecký sborník historický. Supplementum 1, Ústí nad Labem 2010

Urbánková Kateřina a Veronika Wihodová (ed.), *Brněnské berní rejstříky z přelomu 14. a 15. století*, Brno 2008;

Vaniš Jaroslav (ed.), *Knihy počtů královského města Loun z let 1450-1472 a 1490-1491*, Praha 1979;

Vojtíšek, Jan (ed.), *Dva berní rejstříky města Chrudimi z let 1399–1402*, in: Chrudim v době Karla IV., Chrudim 2016, s. 86-89

Němcová, Veronika (ed.), *Berní rejstřík 1432*, Brno 2002, diplomová práce na HÚ FF MU

Německo, Rakousko

Gruber, Elisabeth, „*Raittung und außgab zum gepew*“. *Kommunale Rechnungspraxis im oberösterreichischen Freistadt. Edition und Kommentar der Stadtgrabenrechnung (1389–1392)*, in: Quelleneditionen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung, sv. 14, Vídeň 2015

Knittler, Herbert, *Možnosti a stav zpřístupňování knih městského účetnictví v Rakousku, 15.–16. století*, in: Stav a perspektivy zpřístupňování středověkých a raně novověkých městských knih, Ústí nad Labem 2010 s. 165-175

Prameny nevydané

Beroun

SOA Praha-SOkA Beroun, Archiv města Berouna (1404–1945), inv. č. 2358, stará sign.: II, Rejstřík počtů radních 1508–1518

Brno

Archiv města Brna (AMB), fond A1/3, Sbíрка rukopisů a úředních knih, rkp. č. 8, Berní kniha 1422 (–1476)

Archiv města Brna (AMB), fond A1/3, Sbíрка rukopisů a úředních knih, rkp. č. 9, Berní kniha 1477–1509

Archiv města Brna (AMB), fond A1/3, Sbíрка rukopisů a úředních knih, rkp. č. 10, Berní kniha 1510 (–1540)

Archiv města Brna (AMB), fond A1/3, Sbíрка rukopisů a úředních knih, rkp. č. 14, Berní kniha 1343–1360

Archiv města Brna (AMB), fond A1/3, Sbíрка rukopisů a úředních knih, rkp. č. 15, Berní kniha (1362) 1375–1377

Archiv města Brna (AMB), fond A1/3, Sbíрка rukopisů a úředních knih, rkp. č. 16, Berní rejstřík 1348–1349

Archiv města Brna (AMB), fond A1/3, Sbíрка rukopisů a úředních knih, rkp. č. 17, Berní kniha a rejstřík 1365–1366

Archiv města Brna (AMB), fond A1/3, Sbíрка rukopisů a úředních knih, rkp. č. 18, Berní rejstřík 1367

Archiv města Brna (AMB), fond A1/3, Sbíрка rukopisů a úředních knih, rkp. č. 19, Berní rejstřík 1387

Archiv města Brna (AMB), fond A1/3, Sbíрка rukopisů a úředních knih, rkp. č. 20, Berní rejstřík 1389

Archiv města Brna (AMB), fond A1/3, Sbíрка rukopisů a úředních knih, rkp. č. 21, Berní rejstřík 1348–1349

Archiv města Brna (AMB), fond A1/3, Sbíрка rukopisů a úředních knih, rkp. č. 22, Berní rejstřík 1471

Archiv města Brna (AMB), fond A1/3, Sbíрка rukopisů a úředních knih, rkp. č. 23, Berní rejstřík 1479

Archiv města Brna (AMB), fond A1/3, Sběrka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 24, Berní rejstřík 1487

Archiv města Brna (AMB), fond A1/3, Sběrka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 25, Berní rejstřík 1499

Archiv města Brna (AMB), fond A1/3, Sběrka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 26, Berní rejstřík 1504

Archiv města Brna (AMB), fond A1/3, Sběrka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 27, Berní rejstřík 1510

Archiv města Brna (AMB), fond A1/3, Sběrka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 28 a 29, Berní rejstřík 1514

Archiv města Brna (AMB), fond A1/3, Sběrka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 30, Berní rejstřík 1518

Archiv města Brna (AMB), fond A1/3, Sběrka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 241, Rejstřík městské komory 1476

Archiv města Brna (AMB), fond A1/3, Sběrka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 242, Rejstřík městské komory 1497

Archiv města Brna (AMB), fond A1/3, Sběrka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 243, Rejstřík městské komory 1498–1499 (1500)

Archiv města Brna (AMB), fond A1/3, Sběrka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 244, Rejstřík městské komory 1501–1503

Archiv města Brna (AMB), fond A1/3, Sběrka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 245, Rejstřík městské komory 1508

Archiv města Brna (AMB), fond A1/3, Sběrka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 393a, Rejstřík radních počtů (příjmy) 1514

Archiv města Brna (AMB), fond A1/3, Sběrka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 394, Rejstřík radních počtů (příjmy) 1520

Archiv města Brna (AMB), fond A1/3, Sběrka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 390, Rejstřík radních počtů (výdaje) 1524

Archiv města Brna (AMB), fond A1/3, Sběrka rukopisů a úředních knih, rkp. č. 391, Rejstřík radních počtů (výdaje) 1525

České Budějovice

SOA Třeboň–SOKA České Budějovice, AM České Budějovice, kniha č. 563, stará sign.: D 5, Berní rejstřík pro město a poddanské vsi (fragment) 1385

SOA Třeboň–SOKA České Budějovice, AM České Budějovice, kniha č. 565, stará sign.: D 99, Kniha berních rejstříků, 1395–1416

SOA Třeboň–SOKA České Budějovice, AM České Budějovice, kniha č. 613, stará sign.: D 6, Rejstřík městských příjmů z ungeltu a vydání, 1392–1393

SOA Třeboň–SOKA České Budějovice, AM České Budějovice, kniha č. 612, stará sign.: D 7, Rejstřík městských příjmů, především z ungeltu, a vydání, 1390–1394;

SOA Třeboň–SOKA České Budějovice, AM České Budějovice, stará sign.: D 8, Rejstřík dluhů konšelů, 1395–1396

SOA Třeboň–SOKA České Budějovice, AM České Budějovice, kniha č. 1079, stará sign.: D 9, Rejstřík peněžní sbírky (Liber pecuniae domino regi post ipsius captivitate concessa), 1394

SOA Třeboň–SOKA České Budějovice, AM České Budějovice, kniha č. 614, stará sign.: D 11, Sumární záznam městských příjmů a vydání, 1395–1396

SOA Třeboň–SOKA České Budějovice, AM České Budějovice, sign. D14, Rejstřík vinného obchodu, 1424–1434

Český Krumlov

SOA Třeboň–SOkA Český Krumlov, AM Český Krumlov, inv. č. 1290

SOA Třeboň–SOkA Český Krumlov, AM Český Krumlov, inv. č. 1291

SOA Třeboň–SOkA Český Krumlov, AM Český Krumlov, inv. č. 1292

SOA Třeboň–SOkA Český Krumlov, AM Český Krumlov, inv. č. 1571

SOA Třeboň–SOkA Český Krumlov, AM Český Krumlov, Rejstřík městských příjmů a vydání z let 1523–1524, bez staré sign.

Hradec Králové

SOA Hradec Králové, AM Hradec Králové, sign. p290, Berní rejstřík (fragment), 1398–1402–1403

Chrudim

SOA Hradec Králové – SOkA Chrudim, AM Chrudim II, sign. 446, inv. č. 47, kniha č. 226;

Kutná Hora

SOA Praha–SOkA Kutná Hora, AM Kutná Hora, stará sign. I. D 6, Rejstřík berně 1504

SOA Praha–SOkA Kutná Hora, AM Kutná Hora, stará sign. A 134/1, Rejstřík počtů (fragment) 1375

SOA Praha–SOkA Kutná Hora, AM Kutná Hora, stará sign. I. D, Rejstřík příjmů a vydání (fragment) 1454–1455

SOA Praha–SOkA Kutná Hora, AM Kutná Hora, stará sign. I. D 2/3, Kniha příjmů a vydání 1473–1474

SOA Praha–SOkA Kutná Hora, AM Kutná Hora, stará sign. I. D 4, Rejstřík nedoplatků úroků 1486–1487;

SOA Praha–SOkA Kutná Hora, AM Kutná Hora, stará sign. I. D 5–7, Kniha příjmů a vydání 1500–1508

SOA Praha–SOkA Kutná Hora, AM Kutná Hora, kn. 628, Kniha obecních dluhů z let 1511–1514

Louny

SOA Litoměřice–SOkA Louny, AM Louny, stará sign. I. E 9, Kniha městských počtů, 1450–1471 (1491)

SOA Litoměřice–SOkA Louny, AM Louny, stará sign. I. E 46a, Berní rejstřík (fragment) 1459–1460

SOA Litoměřice–SOkA Louny, AM Louny, stará sign. I. E 11, Kniha radních počtů 1517–1526

Most

SOA Litoměřice–SOkA Most, AM Most, stará sign. X. 32, Berní rejstřík 1525

Plzeň

Archiv města Plzně (AmP), Sběrka rukopisů (RKP), Plzeň, inv. č. 38, Plzeňská kniha berní a platů z domů městských, 1418

Praha

AHMP, Sbírka rukopisů, Berní knihy Starého Města pražského 1427–1434, sign. 20;
AHMP, Sbírka rukopisů, Kniha pamětní Nového Města pražského z let 1411–1544, inv. č. 989

Rakovník

Národní archiv (NA), Stabilní katastr – indikační skici (SK-IS), Rak, inv. č. 280, Indikační skica města Rakovníka z roku 1841

SOA Praha–SOKA Rakovník, AM Rakovník, inv. č. 1461, kniha č. 720, Rejstříky berně a královského úroku, 1436–1449, fol. 55

SOA Praha – SOKA Rakovník, AM Rakovník, inv. č. 1382, kniha č. 641, Kniha příjmů a výdajů obce, 1474–1489

SOA Praha – SOKA Rakovník, AM Rakovník, inv. č. 1383, kniha č. 642, Kniha příjmů a výdajů obce 1515–1530

SOA Praha–SOKA Rakovník, AM Rakovník, inv. č. 802 Hospodářství obce, dlužní záležitosti 1480–1655, soupis várek a platů z nich, bez data

SOA Praha–SOKA Rakovník, AM Rakovník, inv. č. 79, kniha č. 64, Kniha památná 1384–1482 (1523)

SOA Praha – SOKA Rakovník, AM Rakovník, inv. č. 341, kniha č. 326, Trhová kniha 1455–1505

SOA Praha–SOKA Rakovník, AM Rakovník, AM Rakovník, inv. č. 785, kart. 29, opis listiny Jana Lucemburského z roku 1319

Stříbro

SOA Plzeň–SOKA Tachov, AM Stříbro, kniha č. 33, stará sign.174, Kniha berních rejstříků 1380–1392,

SOA Plzeň–SOKA Tachov, AM Stříbro, kniha č. 34, Knihy berních rejstříků z let 1400–1403

SOA Plzeň–SOKA Tachov, AM Stříbro, kniha č. 35, Knihy berních rejstříků z let 1411–1418

SOA Plzeň–SOKA Tachov, AM Stříbro, stará sign. 176, Kniha berních rejstříků 1411–1419

SOA Plzeň–SOKA Tachov, AM Stříbro, stará sign. 177, Kniha berních rejstříků 1445–1502

SOA Plzeň–SOKA Tachov, AM Stříbro, kniha č. 35, Knihy berních rejstříků z let 1411–1418

SOA Plzeň–SOKA Tachov, AM Stříbro, Účetní rejstřík (fragment) 1430–1448

SOA Plzeň–SOKA Tachov, AM Stříbro, kn. 21, stará sign.178, I B 3d, Kniha počtů radních 1466–1471

Sušice

SOA Plzeň–SOKA Klatovy, AM Sušice, stará sign. IV. 1/1, Rejstřík městských počtů 1464–1520 (1648), Kniha počtů radních 1495–1505

Soběslav

SOA Třeboň–SOKA Tábor, AM Soběslav, stará sign. I. M 2, č. 1, Počty radní, 1484–1505;

SOA Třeboň–SOKA Tábor, AM Soběslav, stará sign. I. M 2, Rejstříky počtů radních města Soběslav, 1507–1525;

SOA Třeboň–SOKA Tábor, AM Soběslav, stará sign. I. M 2, č. 18, 21, Rejstřík příjmů z mýta a purkmistrovské výdaje 1524–1526

SOA Třeboň–SOKA Tábor, AM Soběslav, stará sign.I. M 2, č. 22, Rejstřík příjmů a vydání 1525;

SOA Třeboň–SOkA Tábor, AM Soběslav, stará sign.I. M 2, č. 24, Rejstřík příjmů a vydání 1525–1526

SOA Třeboň–SOkA Tábor, AM Soběslav, stará sign.I. M 2, č. 4, Rejstřík platů hlásným 1526

SOA Třeboň–SOkA Tábor, AM Soběslav, inv. č. 1165, sign. IV A 4/14, Počty purkmistrovské 1525–1527

SOA Třeboň–SOkA Tábor, AM Soběslav, inv. č. 1165, sign. IV A 4/2, Počty purkmistrovské 1507–1510

Svitavy

SOA Hradec Králové–SOkA Svitavy se sídlem v Litomyšli, stará sign.1, Rejstřík radních počtů 1511, SOkA Svitavy se sídlem v Litomyšli

SOA Hradec Králové–SOkA Svitavy se sídlem v Litomyšli, stará sign. 2, Rejstřík radních počtů 1512, SOkA Svitavy

SOA Hradec Králové–SOkA Svitavy se sídlem v Litomyšli, stará sign. 3, Rejstřík radních počtů 1513

SOA Hradec Králové–SOkA Svitavy se sídlem v Litomyšli, stará sign. 4a, Rejstřík radních počtů 1514

SOA Hradec Králové–SOkA Svitavy se sídlem v Litomyšli, stará sign.1b, Rejstřík radních počtů 1514

SOA Hradec Králové–SOkA Svitavy se sídlem v Litomyšli, stará sign. 5, Rejstřík radních počtů (fragment) 1515–1516

SOA Hradec Králové–SOkA Svitavy se sídlem v Litomyšli, stará sign. 6, Rejstřík radních počtů 1516

SOA Hradec Králové–SOkA Svitavy se sídlem v Litomyšli, stará sign. 7, Rejstřík radních počtů (fragment) 1517

SOA Hradec Králové–SOkA Svitavy se sídlem v Litomyšli, stará sign. 8, Rejstřík radních počtů 1518

SOA Hradec Králové–SOkA Svitavy se sídlem v Litomyšli, stará sign. 9, Rejstřík radních počtů 1520

SOA Hradec Králové–SOkA Svitavy se sídlem v Litomyšli, stará sign. 10, Rejstřík radních počtů 1520–1521

SOA Hradec Králové–SOkA Svitavy se sídlem v Litomyšli, stará sign. 12, Rejstřík radních počtů 1523

SOA Hradec Králové–SOkA Svitavy se sídlem v Litomyšli, stará sign. 13, Rejstřík radních počtů 1526

Znojmo

MZA Brno–SOkA Znojmo, AM Znojma, inv. č. 316, sign. AMZ-II 247/2, Rejstřík dvou losungů k sv. Jiří, 1477

MZA Brno–SOkA Znojmo, AM Znojma, inv. č. 317, sign. AMZ-II 247/3, Rejstřík dvou losungů k sv. Michalu, 1481

MZA Brno–SOkA Znojmo, AM Znojma, inv. č. 306, sign. AMZ-II 242a, stará sign. stará sign.G 10, č. 591, Berní rejstřík města Znojmě, 1439

MZA Brno–SOkA Znojmo, AM Znojma, inv. č. 309, sign. AMZ-II II/242/2, Rejstřík losungů k sv. Alžbětě, 1442

MZA Brno–SOkA Znojmo, AM Znojma, inv. č. 313b, sign. AMZ-II 244/2, Rejstřík losungů k sv. Michalu, 1467

MZA Brno–SOka Znojmo, AM Znojma, inv. č. 300, sign. AMZ-II 237, Dědická kniha, 1397–1415

MZA Brno–SOka Znojmo, AM Znojma, inv. č. 299, sign. AMZ-II 236, Dědická kniha, 1363–(1377)

MZA Brno–SOka Znojmo, AM Znojma, inv. č. 310, sign. AMZ-II 93, Dědická kniha, 1445–(1459)

MZA Brno–SOka Znojmo, AM Znojma, inv. č. 314, sign. AMZ-II 245, Dědická kniha 1468–(1505)

MZA Brno–SOka Znojmo, AM Znojma, inv. č. 318, AMZ-II 94, Dědická kniha 1491–(1531)

MZA Brno–SOka Znojmo, AM Znojma, inv. č. 303, sign. AMZ-II 240, Malý rejstřík příjmů a vydání 1425–1426

MZA Brno–SOka Znojmo, AM Znojma, inv. č. 304, sign. AMZ-II 241, Malý rejstřík příjmů a vydání 1426–1427

MZA Brno–SOka Znojmo, AM Znojma, inv. č. 305, sign. AMZ-II 243, Rejstřík příjmů a vydání 1427–1428

MZA Brno–SOka Znojmo, AM Znojma, inv. č. 311, sign. AMZ-II 247, Malý rejstřík příjmů a vydání 1433–1454

MZA Brno–SOka Znojmo, AM Znojma, inv. č. 307, sign. AMZ-II 242, Malý rejstřík příjmů a vydání 1441–1442, EDICE některých zápisů: Neumann, A. A., *Nové prameny*, s. 200–203

MZA Brno–SOka Znojmo, AM Znojma, inv. č. 308, sign. AMZ-II 242/2, Malý rejstřík příjmů a vydání 1442–1443

MZA Brno–SOka Znojmo, AM Znojma, inv. č. 312, sign. AMZ-II 242/2a, Malý rejstřík příjmů a vydání 1457–1458

MZA Brno–SOka Znojmo, AM Znojma, inv. č. 313, sign. AMZ-II 244, Malý rejstřík příjmů a vydání 1466–1467

MZA Brno–SOka Znojmo, AM Znojma, inv. č. 301, sign. AMZ-II 238, Malý rejstřík příjmů a vydání 1408–1409

MZA Brno–SOka Znojmo, AM Znojma, inv. č. 302, AMZ-II 239, Rejstřík příjmů a vydání 1421